

عنوان و نام پدیدآورنده: خطبه غدیر / گروه ترجمه
مشخصات نشر: مشهد: روزنه شرق: ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۱۰۰ ص.

شابک: 978-600-97868-2-4

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: اهل بیت - قرن ۱۴

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ۱۳۷۵۷/۵۰۷۵۷/PIR ۸۶۹۲

رده بندی دیوی: ۶۹/۳ فا ۴

شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۸۶۸۲۴

خطبه غدیر

مؤسسه فرهنگ هنری
تنظیم و ویرایش

استان قدس رضوی
معاونت کتابخانه و اسناد

عنوان: خطبه غدیر

به سفارش: اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی

ناشر: روزنه شرق

جایگاه: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

شمارگان: ۵۰۰

نوبت چاپ: دوم ۱۳۹۷

نشانی: مشهد، حرم مطهر، صحن جامع رضوی، ضلع غربی، بعد از باب الهادی علیه السلام،

پلاک ۱۸۳، مدیریت فرهنگی، صندوق پستی: ۹۱۷۳۵-۳۵۱ تلفن: ۰۵۱-۳۲۰۰۲۵۶۹

خطبه غدیر
Khotbe Ghadir

پیش در آمد امام، امیر دین و ایمان

نیک می دانید که امامت از اساسی ترین ارکان باورداشت شیعی است. این، از آن روست که امام، جانشین پیامبر و وارث همه ی مقامات ایشان است، جز نبوت؛ امام پایه و استوانه‌ی اسلام، حقیقت دین و روح ایمان است.

آری؛ بین امام و دین، تمایزی نیست. امام صادق علیه السلام می فرماید:

«إِنِّي أَخْبِرُكَ أَنَّ الدِّينَ وَ أَصْلَ الدِّينِ هُوَ رَجُلٌ، وَ ذَلِكَ الرَّجُلُ هُوَ الْيَقِينُ، وَ هُوَ الْإِيمَانُ وَ هُوَ إِمَامٌ أُمَّتِهِ وَ أَهْلُ زَمَانِهِ، فَمَنْ عَرَفَهُ عَرَفَ اللَّهَ وَ دِينَهُ، وَ مَنْ أَنْكَرَهُ أَنْكَرَ اللَّهَ وَ دِينَهُ، وَ مَنْ جَهَلَهُ جَهَلَ اللَّهَ وَ دِينَهُ، وَ لَا يُعْرِفُ اللَّهَ وَ دِينَهُ وَ حُدُودَهُ وَ شَرَائِعَهُ بِغَيْرِ ذَلِكَ الْإِمَامِ»

تو را آگاه می کنم که دین و اصل دین، یک انسان است و آن انسان، همان یقین و ایمان است.

او امام مردم و اهل زمان خویش است. هر که آن امام را بشناسد، خدا و دین او را

شناخته، و هر که او را انکار کند، خدا و دینش را انکار کرده است. کسی که به او جاهل باشد، به خدا و دینش جاهل است. خدا، دین خدا و احکام و شریعتش، جز با آن امام شناخته نمی شود.

﴿ **برترین بعد از نبی** صلی الله علیه و آله ﴾

این اهمیت در جای جای رسالت پیامبر گرامی اسلام - که درود بی پایان خدا بر ایشان و خاندان پاکشان باد - به روشنی دیده می شود.

گویی رسالت آن پیام آور رحمت، با ابلاغ امامت گره خورده است.

امیر المؤمنین، علی علیه السلام، شاهد نزول وحی است. در آغازین روز اعلام رسمی رسالت، به جانشینی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله معرفی می شود. «آیه من عنده علم الكتاب» او را بیّنه رسالت می خواند و «آیه صالح المؤمنین» او را یار و حامی رسول، در برابر منافقان می داند. خدا ولایتش را از پس ولایت خود و رسولش ثابت می نماید و اطاعتش را فرمان می دهد و با «آیه ولایت» و «آیه اطاعت» بر همگان

بانگ برمی آورد. گاهی به «آیه هل أتى» مدح او را می‌سراید و گاهی به «آیه مودت» وی را می‌ستاید. دریای مقامات و فضایل او را کرانه‌ای نیست و مدح او را جز خدا و رسول، توان بیان نیست.

او همان کسی است که بارها منزلت گرانش با «حدیث منزلت» نمایان می‌گردد. بارها او و اهل بیت علیهم‌السلام، در «حدیث ثقلین» هم‌سنگ قرآن قرار می‌گیرند و تمسک به آنان راه نجات از گمراهی خوانده می‌شود. او و اهل بیت علیهم‌السلام تنها نجات‌بخش امت‌اند،

آن‌جا که رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در «حدیث سفینه» سفینه‌شان می‌نامد. آن‌جا که «حدیث ضربه علی» را برای خود برمی‌گیرد، به ضربتی، گوی سبقت از عالم و آدم می‌رباید. محبوب‌ترین مخلوق در پیشگاه خدا و رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است، آن‌جا که «حدیث طیر مشوی» را در ثنای او می‌سرایند. به «حدیث مدینه العلم» تنها باب شهر علم پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم معرفی می‌شود. و با «حدیث سد الأبواب» بر جمیع اصحاب رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم برتری می‌یابد. این آسمان را انتهای نیست!

غدير، درخشنده ترين خورشيد

درخشنده ترين خورشيد اين آسمان، غدیر است. آخرين ماه‌های عمر شريف خاتم انبياء ﷺ، جمعيتی انبوه از مسلمانان، در شرايطی ویژه و ممتاز، اجتماعي بزرگ، نزول آياتی سترگ، خطابه ای والا، پيمانی عمومي از زبان‌ها، بيعتی از يکان يکان مردان و زنان، اين‌ها و چندی ديگر از اين دست، از غدیر حماسه‌ای درخشنده و ماندگار آفریده است. خدای عزوجل پیامبرش را به معرفي امامت

آن مولای يگانه فرمان می‌دهد و رسالت را در گرو تبليغ آن می‌داند: «ای رسول! آن چه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده ابلاغ کن که اگر ابلاغ نمایی، رسالت او را نرسانده‌ای!» آنان که پيش رفته‌اند باز می‌گردند و آنان که نیامده‌اند می‌رسند. ۱۲۰ هزار مسلمان، در کرانه‌ی برکه‌ای که غدیر خم نام دارد، گرد هم می‌آیند. منبری از جهاز اشتران فراهم می‌شود. پیام آور وحی، رسول اسلام ﷺ، به سخن می‌ایستند و خطبه‌ای ایراد می‌فرمایند که راه نمای ابدیت می‌شود.

عناوین خطبه‌ی پیامبر اکرم ﷺ در غدیر خم

پیامبر اکرم ﷺ در آغاز، حمد و ثنای الهی می‌کنند و صفات خدای متعال را یاد آور می‌شوند. سپس به مطلب اصلی اشاره می‌کنند و به فرمان خدا «آیه تبلیغ» را تلاوت می‌فرمایند. پس از آن، به امامت امیرالمؤمنین و یازده امام علیهم‌السلام اشاره می‌کنند. سپس جانشین خود را بر فراز دست، بالا می‌برند و ایشان را مولای هر مرد و زن مسلمان می‌خوانند: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاً»

با معرفی او، دین کامل می‌شود و «آیه اکمال دین» نازل می‌گردد: «امروز دینتان را برایتان کامل نمودم و نعمتم را بر شما تمام کردم و خوشنودم که اسلام دین شما باشد.» در ادامه، به گوشه‌ای از فضایل امیرالمؤمنین علیه‌السلام اشاره می‌کنند و سپس به دشمنان ایشان هشدار می‌دهند. مسلمانان را از توطئه‌ی غضب حکومت آگاه می‌کنند و خود، از آن توطئه‌گران بیزاری می‌جویند و به همه اعلام می‌کنند که خداوند بر آنان غضب خواهد کرد. سپس آیاتی از قرآن که در مدح امیرالمؤمنین علیه‌السلام است، تلاوت

می‌فرمایند و به آیات قرآن درباره‌ی اهل بهشت و اهل دوزخ اشاره می‌کنند و تأکید می‌فرمایند که اهل بهشت، شیعیان اهل بیت علیهم‌السلام و اهل دوزخ، دشمنان ایشان‌اند.

پس از این، به ترسیم چشم انداز وصایت و معرفی موعود غدیر می‌پردازند. امام عصر و زمان، حضرت حجه بن الحسن - جان عالم به فدایش باد - را با اوصافی دقیق توصیف می‌نمایند و از آینده‌ی جهان خبر می‌دهند. سپس نکاتی از احکام را بیان می‌کنند و اعلام می‌فرمایند که حلال و حرام، همه در دست

امامان معصوم علیهم‌السلام است و بالاترین امر به معروف و نهی از منکر، این است که سخن الاهیشان درباره‌ی ولایت اهل بیت علیهم‌السلام را بپذیرند و به غایبان برسانند.

پس از آن، با تأکیدی فزون‌تر مسلمانان را به تبلیغ پیام غدیر در گوش نسل‌ها فرمان می‌دهند و در بخش پایانی، به صورت زبانی از مردم عهد و پیمان می‌گیرند. اجتماع غدیریان سه روز به طول می‌انجامد و در این مدت، تمام مسلمانان به بیعت حضوری فراخوانده می‌شوند؛ مردان با دست و زنان با آب طشت.

بدین ترتیب، غدیر خم تجلی گاه خورشید
امامت می شود تا بر تارک عرش بدرخشد.
اینک این ماییم و این میراث گران بها!
برماست که آن را به جان و دل بیاییم و
برسانیم. این فرمان پیام آور الهی است!

سند خطبه ی غدیر

غدیر خم، در میان شیعیان از جایگاه ویژه ای
برخوردار است. بسیاری از دانشمندان شیعه، به
طور مستقیم یا غیر مستقیم، در باره ی غدیر،

وقایع پیشین آن، وقایع پسین آن، آداب و اعمال
عید غدیر، اهمیت و عظمت آن، متن خطبه ی
پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در غدیر، تحلیل خطبه، بررسی
سند آن و... کتاب های فراوانی نوشته اند. در
۵۹ کتاب از کتب مشهور شیعه، بخش هایی از
خطبه ی غدیر ذکر گردیده و متن کامل این
خطبه در ۹ کتاب از منابع اصیل شیعه با ۳ سند
متصل نقل شده است:

۱. روایتی که به امام باقر علیه السلام می رسد در
کتاب های «روضه الواعظین» قتال نیشابوری
رحمته الله، «الإحتجاج» شیخ طبرسی و «الیقین»

سید ابن طاووس آمده است.

۲. روایتی که به صحابی جلیل القدر، «حذیفه بن یمان» ختم می‌شود در کتاب «الإقبال» سید ابن طاووس رحمته الله نقل گردیده است.

۳. روایتی که به یکی از صحابه به نام «زید بن ارقم» می‌رسد در کتاب «العُدّة القویّة» رضی الدین حلی، «التحصین» سید ابن طاووس، «الصراط المستقیم» عاملی نباطی و «نهج الایمان» ابن جبر ذکر شده است. بسیاری از بزرگان اهل تسنن نیز گوشه‌هایی

از این حماسه بزرگ را روایت کرده‌اند. بعضی به نقل یک یا دو جمله اکتفا کرده و بعضی چندین سطر از این خطبه را بازگو نموده‌اند. با تلاش فرزندگان دفاع از حریم امامت، علامه امینی؛ و میرحامد حسین هندی؛ نام و نشان ۳۶۰ نفر از آنان گرد آمده است که حدیث غدیر را از ۱۶۶ نفر از صحابه و ۹۷ نفر از تابعین روایت کرده‌اند. برخی از مشهورترین کتب اهل تسنن که حدیث غدیر و بخش‌هایی از خطبه‌ی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم را روایت کرده‌اند: صحیح مسلم، سنن ترمذی، سنن نسائی،

بررسی یک ادّعا

چنانکه گذشت، عموم اهل سنت واقعه غدیر را پذیرفته و به آن اعتراف می‌نمایند ولی ادّعا می‌کنند مقصود رسول خدا ﷺ از تشکیل اجتماع مسلمانان در غدیر و ایراد خطابه، تنها سفارش بر «دوستی و محبت» حضرت علی علیه السلام است نه بیان «امامت و رهبری».

آنان در اثبات ادّعای خویش چنین می‌گویند: پیش از حجّه الوداع، پیامبر خدا ﷺ علی بن ابی طالب علیه السلام را به همراه سپاهی به یمن فرستادند؛ در

سنن ابن ماجه، مسند احمد حنبل، مستدرک حاکم نیشابوری، تفسیر طبری، انساب الاشراف بلاذری، تفسیر فخر رازی، الدرّ المنثور سیوطی و...

و این گونه اقرار و اعتراف نموده‌اند که در میان احادیث اسلامی، هیچ حدیثی به اندازه‌ی حدیث غدیر روایت کننده ندارد.

افسوس که برخی از ایشان با تحریف معنای کلام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و برخی دیگر با توجیه و تأویل آن، از پذیرش حق سر باز زده‌اند و از خورشید ولایت و امامت روی برتافته‌اند.

نقد و بررسی

با بررسی منابع حدیثی و تاریخی که این واقعه را نقل کرده‌اند، نکات زیر روشن می‌گردد:

۱. میان واقعه‌ی غدیر و ماجرای سپاه یمن هیچ ارتباطی دیده نمی‌شود. زیرا در روایات مربوط به سپاه یمن، هرگز این مطلب وجود ندارد که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله پس از آن شکایت‌ها، اجتماع غدیر را صورت دادند. همچنین در روایاتی که واقعه‌ی غدیر ذکر شده است،

این سفر برخی از سپاهیان از عمل کرد آن حضرت خشمگین و نارات شدند. آنان پس از بازگشت، نزد پیامبر صلی الله علیه و آله رفته و از حضرت علی رضی الله عنه شکایت نمودند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله برای برطرف نمودن این دلخوری‌ها و نشان دادن حقانیت حضرت علی رضی الله عنه و بیجا بودن شکایت‌ها، مسلمانان را در غدیر جمع نموده و فرمودند: «هر کس مرا دوست دارد، باید علی را دوست بدارد!» بنابراین ایشان در غدیر، قصد معرفی جانشین و امام پس از خود را نداشتند.^۲

۲- البدایه و النهایه، ابن کثیر، حوادث سنه دهم هجری، کتاب حجة الوداع، ج ۵، ص ۲۲۷. همچنین در همین کتاب در حوادث سنه چهارم هجری، ج ۷ ص ۳۷۹ این روایات آمده است.

اشاره‌ای نشده که این واقعه در پاسخ شکایت سپاهیان یمن رخ داده است. تنها برخی از مورخان اهل سنت تلاش کرده‌اند ارتباطی میان این دو واقعه برقرار نمایند. به عنوان مثال ابن کثیر (متوفی ۷۷۴ هـ.ق) در کتاب «البدایه و النهایه»، ابتدا جریان شکایت سپاه یمن را نقل نموده، سپس بلافاصله حدیث غدیر خم را آورده و خود به خواننده چنین القاء کرده که این دو واقعه به یکدیگر مرتبط است.

۲. بر اساس گزارش‌های تاریخی، تعداد افرادی که از امیرالمؤمنین علیه السلام شکایت کردند،

به ده نفر نمی‌رسد؛ در این صورت آیا عاقلانه است که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله، به خاطر شکایت آن‌ها، ده‌ها هزار مسافر را ساعت‌ها در بیابانی گرم متوقف سازند و به آنان بگویند: «علی را دوست داشته باشید؟! آیا سزاوار نبود که تنها به همان افراد معدود تذکر می‌دادند؟ لذا در نگاه مسلمانان حاضر در غدیر نیز هیچ ارتباطی میان ماجرای شکایت سپاهیان یمن و واقعه‌ی غدیر وجود نداشت؛ در غیر این صورت آنان به پیامبر خدا صلی الله علیه و آله اعتراض می‌نمودند که: «چرا ما را توصیه به دوستی حضرت علی علیه السلام»

می‌کنید؟ در حالی که ما از ایشان ناراحتی و گلایه‌ای نداریم و آن حضرت را دوست می‌داریم!»

۳. در روایات چنین آمده که کسانی که از امیرالمؤمنین علیه السلام گلایه نمودند، خود می‌گویند: «ما در مدینه خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم خدا رسیدیم و شکایتمان را در مسجد به آن حضرت عرض کردیم»، در حالی که واقعه‌ی غدیر در راه بازگشت از مکه و قبل از رسیدن به مدینه رخ داده است! آیا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در غدیر، پاسخ شکایتی که هنوز انجام نشده را دادند؟!

بر اساس برخی نقل‌ها، حضرت علی علیه السلام دو مرتبه به یمن رفته‌اند و شکایت مردم، مربوط به سفر قبلی ایشان بوده است. در این صورت بازهم عاقلانه نیست که اجتماع غدیر برای پاسخ به آن شکایت‌ها صورت گرفته باشد، زیرا سفر قبلی حضرت، حدود یک سال و نیم قبل از حجه‌الوداع رخ داده بود. چگونه ممکن است رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم پس از گذشت یک‌سال و نیم، ناگهان در راه بازگشت از حج، بخواهند شکایت‌های گذشته را پاسخ دهند؟

۴. کسانی که از امیرالمؤمنین علیه السلام شکایت

کردند، خود اعتراف نموده‌اند که رسول خدا ﷺ همان‌جا پاسخشان را دادند و آنان را از بدگویی درباره آن حضرت برحذر داشتند؛ ایشان هیچ‌کدام از شکوه‌کنندگان را بی‌پاسخ نگذاشتند و کار را به آینده موکول نمودند.

۵. در بیشتر روایات واقعه یمن، پاسخی که پیامبر خدا ﷺ به شکایت‌کنندگان دادند، غیر از آن مطالبی است که در غدیر بیان فرمودند و ارتباطی میان این سخنان با سخنانی که در غدیر فرمودند نیست.

۶. بزرگان شیعه و سنی روایت کرده‌اند که پس از خطبه‌ی پیامبر اکرم ﷺ در غدیر،

مسلمانان نزد امیرالمؤمنین آمدند و به ایشان با عبارتهای مختلف تبریک گفتند. به عنوان نمونه یکی از علمای بزرگ اهل تسنن به نام «ابن ابی شیبیه» که استاد محمد بن اسماعیل بخاری است، در کتاب خود، «المصنّف» جلد ۷، صفحه ۵۰۳ می‌نویسد:

رسول خدا در غدیر فرمود: «آیا نمی‌دانید که من از هر مؤمنی به خودش اولی هستم؟» مردم گفتند: آری. سپس دست علی را گرفت و فرمود: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَعَلَيْ مَوْلَاهُ، اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ»

سیس عمر بن خطاب، علی علیه السلام را ملاقات کرد و گفت: «مبارک باشد بر تو ای پسر ابوطالب! امروز مولای هر مرد و زن مؤمنی شدی!»

اگر واقعه‌ی غدیر به خاطر شکایت سپاهیان یمن از امیرالمؤمنین علیه السلام شکل گرفته بود و مقصود پیامبر خدا صلی الله علیه و آله از کلمات «مولی» و «ولی» سفارش بر دوستی و محبت امیرالمؤمنین علیه السلام بود، اولاً تبریک گفتن چه جایگاهی داشت؟ ثانیاً چرا کسانی که اصلاً در سپاه یمن حضور نداشتند، نزد ایشان آمده و تبریک گفتند؟ ثالثاً چرا آنان از این عبارت استفاده کردند: «تو مولای ما و تمام مؤمنان

شدی؟ اگر مولا به معنی دوست باشد، مفهوم کلام آنان این است که ایشان تا آن روز نسبت به امیرالمؤمنین علیه السلام محبت نداشتند و از آن به بعد قصد دوستی و محبت ایشان را نمودند!!

۷. قرائن متعددی که در واقعه‌ی غدیر و خطبه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وجود دارد به روشنی نشان می‌دهد که مقصود پیامبر خدا صلی الله علیه و آله از تشکیل آن اجتماع و ایراد آن خطبه‌ی ماندگار، چیزی جز معرفی جانشین و سرپرست مسلمانان پس از خود، نبود. از جمله آن قرائن موارد زیر است:

الف) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله قبل از بیان جمله

«مَنْ كُنْتُ مَوْلَاةً فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاةٌ» از نزدیکی رحلت خود خبر دادند.^۳

بدیهی است شخصی چون رسول خدا ﷺ که اسلام را تأسیس نموده و در گسترش آن کوشیده است، هنگامی که به پایان حیات مبارک خویش نزدیک می‌شود، باید تکلیف امت اسلام را معلوم نماید و مسلمانان را به حال خویش رها نکند.

علاوه بر این که در شرایع الهی، انتخاب رهبر و پیشوا به عهده مردم نیست و مردم در انتخاب پیامبران و اوصیای آنان هیچ نقشی ندارند. (ب) در خطبه‌ی غدیر، رسول خدا ﷺ حدیث مشهور «ثقلین» را ایراد فرمودند و در آن صراحتاً قرآن و عترت را به عنوان میراث گران‌بهای خویش معرفی نمودند و پس از آن مردم را به تمسک به آن توصیه نمودند. اگر منظور ایشان سفارش به دوستی شخص علی بن ابی طالب عَلِيٌّ، آن هم به خاطر واقعه‌ی یمن بود، معرفی «قرآن و عترت» به عنوان دو

۳ - صحیح مسلم، باب من فضائل علی رضی الله عنه، ج ۷، ص ۱۲۲؛ المستدرک علی الصحیحین، حاکم نیشابوری، باب وصیة النبی فی کتاب الله و عترته و رسوله، ج ۳، ص ۱۰۹

میراث گران بها که هرگز از یکدیگر جداشدنی نیستند، چه جایگاهی داشت؟

ج) در بسیاری از نقل‌های واقعه‌ی غدیر آمده است که رسول خدا ﷺ، ابتدا از مسلمانان چنین اقرار گرفتند: «أَلَسْتُ أَوْلَىٰ بِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ؟ آیا من از شما بر خودتان صاحب اختیارتر نیستم؟». پس از آنکه مسلمانان به برتری ایشان اذعان و اعتراف نمودند، آن حضرت فرمودند: «پس هر که من مولای اویم این علی مولای اوست». کلمه‌ی «أَوْلَىٰ» که مانند واژه‌های «مولا» و «ولِیّ» از ریشه «وَلِیّ»

ساخته شده، به معنای «سزاوارتر» و «صاحب اختیارتر» می باشد و هرگز نمی توان آن را با «دوست» هم معنا دانست؛ بنابراین روشن است که مقصود پیامبر خدا ﷺ از کلمات «مولا» و «ولِیّ» نیز همان معنای «صاحب‌اختیاری» و «اولویّت در سرپرستی» بوده است.

از آن چه گذشت، معلوم شد که واقعه شکایت یمن، هیچ ارتباطی به غدیر خم ندارد و هرگز نمی توان معنای «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ» را از «امامت» به «دوستی» تغییر داد.

تقدیم

آنچه در دست دارید، متن خطابه‌ی گرانسنگ غدیر، به نقل از کتاب شریف «الإحتجاج» است. مرحوم شیخ طبرسی؛ در این کتاب، روایت غدیر را با سند صحیح، از امام باقر^ع نقل نموده است. ما نیز همان متن را بدون هیچ گونه تغییر و تلفیق، ارائه کرده‌ایم.

این تلاش ناچیز، که بضاعت مزجانش هم نمی‌توان نامید، تقدیم به آستان آسمانی موعود غدیر، مولانا الحجّه، صاحب الزّمان صلوات الله علیه. به آن امید که بر چهره‌ی غم‌زده اش، گل لبخند نشانند.

مجمع نکوداشت غدیر

۱. توحید و خدائشناسی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَا فِي تَوْحِيدِهِ، وَ دَنَا فِي تَفَرُّدِهِ، وَ
جَلَّ فِي سُلْطَانِهِ، وَ عَظُمَ فِي أَرْكَانِهِ، وَ أَحَاطَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عِلْمًا، وَ هُوَ فِي مَكَانِهِ، وَ قَهَرَ جَمِيعَ الْخَلْقِ
بِقُدْرَتِهِ وَ بُرْهَانِهِ، مَجِيدًا لَمْ يَزَلْ، مَحْمُودًا لَا يَزَالُ.

سپاس و ستایش مخصوص خداوندی است
که در یگانگی اش بلندمرتبه است و در عین
یکتایی اش به همه چیز نزدیک است. خدایی
که در سلطنتش عظیم و باجلالت و ارکانش
بزرگ و با عظمت است. خدایی که در جای
خود، به همه چیز آگاه و با قدرت و برهانش
بر همه ی آفریدگان مسلط است. بزرگی
و شرافتش از بین نمی رود و پیوسته ستوده
می شود.

بَارِئُ الْمَسْمُوكَاتِ وَ دَاجِ الْمَدْحُوتَاتِ، وَ جَبَّارُ
الْأَرْضِينَ وَ السَّمَاوَاتِ، قُدُّوسٌ سُبُّوحٌ، رَبُّ
الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحِ، مُتَفَضِّلٌ عَلَى جَمِيعٍ مِّنْ بَرَأءِهِ،
مُتَطَوِّلٌ عَلَى جَمِيعٍ مِّنْ أَنْشَاءِهِ، يَلْحَظُ كُلَّ عَيْنٍ
وَ الْعِيُونَ لِأَثَرِهِ، كَرِيمٌ حَلِيمٌ ذُو أَنْأَةٍ، قَدْ وَسِعَ
كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَتُهُ، وَ مَنَّ عَلَيْهِمْ بِنِعْمَتِهِ، لَا يَعْجَلُ
بِإِنْتِقَامِهِ، وَ لَا يُبَادِرُ إِلَيْهِمْ بِمَا اسْتَحَقُّوا مِنْ عَذَابِهِ.

او همان خدایی است که آسمان ها را آفریده و
زمین ها را گسترده و بر آن ها فرمانروایی می کند.
او پاک و منزّه است؛ همان پروردگار فرشتگان و
روح القدس. فضل و رحمت او همه ی آفریدگانش
را فراگرفته و جود و کرمش، بر همه ی مخلوقات
سایه افکنده است. او هرچشمی را می بیند ولی
چشم ها او را نمی بینند. کریم و صبور و بردبار
است.

او خدایی است که رحمتش را بر همه چیز
گسترده، و با نعمت هایش بر آن ها منت نهاده
است. در مجازات گناه کاران عجله نمی کند و در
عذابی که سزاوار آن هستند، شتاب نمی نماید.

قَدْ فَهِمَ السَّرَائِرَ، وَ عَلِمَ الصَّمَائِرَ، وَ لَمْ تُخْفَ عَلَيْهِ
الْمَكْنُونَاتُ، وَ لَأَشْتَبَهَتْ عَلَيْهِ الْحَفِيَّاتُ.
لَهُ الْإِحَاطَةُ بِكُلِّ شَيْءٍ، وَالْغَلْبَةُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ،
وَ الْقُوَّةُ فِي كُلِّ شَيْءٍ، وَ الْقُدْرَةُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، وَ
لَيْسَ مِثْلَهُ شَيْءٌ، وَ هُوَ مُنْشِئُ الشَّيْءِ حِينَ لَا
شَيْءَ، دَائِمٌ قَائِمٌ بِالْقِسْطِ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ.

از پوشیده‌ها باخبر، و از پنهانی‌ها آگاه است.
نهان‌ها از او مخفی نمی‌ماند و پوشیده‌ها
برایش مشتبه نمی‌گردد.
او به همه چیز احاطه دارد و بر همه مسلط
است. قدرتی که در اشیاء است، از آن اوست
و او بر همه چیز تواناست. هیچ چیز مانند او
نیست. او هنگامی که هیچ چیز وجود ندارد،
اشیاء را پدید می‌آورد. او همیشگی و دائمی
است و به عدالت برپاست. معبودی جز او
نیست؛ همو که عزیز و حکیم است.

جَلَّ عَن أَنْ تُدْرِكَهُ الْأَبْصَارُ، وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ
وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ. لَا يَلْحَقُ أَحَدٌ وَصْفَهُ مِنْ
مُعَايِنَةٍ، وَ لَا يَجِدُ أَحَدٌ كَيْفَ هُوَ مِنْ سِرٍّ وَ
عَلَانِيَةٍ، إِلَّا بِمَا دَلَّ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى نَفْسِهِ.
وَ أَشْهَدُ أَنَّهُ اللَّهُ الَّذِي مَلَأَ الدَّهْرَ قُدْسَهُ، وَ
الَّذِي يَعْشَى الْأَبَدَ نَوْرَهُ، وَ الَّذِي يُنْفِذُ أَمْرَهُ بِلا
مُشَاوَرَةٍ مُشِيرٍ، وَ لَا مَعَهُ شَرِيكٌ فِي تَقْدِيرٍ، وَ لَا
تَفَاوُتٌ فِي تَدْبِيرٍ.

خداوند، برتر از آن است که چشم‌ها او را ببینند
ولی او چشم‌ها را درمی‌یابد. در فکر و خیال
نمی‌گنجد. او به همه چیز آگاه است. هیچ کس
نمی‌تواند او را ببیند و توصیف کند و کسی
به چیزی از صفات پنهان و آشکار او دست
نمی‌یابد، مگر آن مقدار که خدای عزوجل، خود
به او بشناساند. شهادت می‌دهم او خدایی است
که قداست و پاکی اش تمام روزگار را پر کرده
است. خدایی که نورش ابدیت را فرا گرفته؛
خدایی که دستورش را بدون مشورت با کسی
اجرا می‌کند و در تقدیر امورش شریکی ندارد و
در اداره ی کارها دچار اختلاف نمی‌شود.

صَوَّرَ مَا أُبْدِعَ عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ، وَ خَلَقَ مَا خَلَقَ
بِلا مَعُونَةٍ مِنْ أَحَدٍ وَ لا تَكْلُفٍ وَ لا اِخْتِيَالٍ .
أَنْشَأَهَا فَكَانَتْ، وَ بَرَأَهَا فَبَانَتْ، فَهُوَ اللهُ الَّذِي
لا إِلَهَ إِلا هُوَ، الْمُتَّقِنُ الصَّنِيعَةَ، الْحَسَنُ الصَّنِيعَةَ،
الْعَدْلُ الَّذِي لا يَجُورُ، وَ الْأَكْرَمُ الَّذِي تَرْجِعُ إِلَيْهِ
الْأُمُورُ.

بدون داشتن الگو و نمونه، آفریدگان را شکل
داد و بدون یاری گرفتن از کسی آن ها را آفرید.
آفرینش برایش زحمتی ندارد و برای آن،
نیازمند فکر و چاره‌اندیشی نیست. آفریده‌ها
زمانی به وجود آمدند که او به آن‌ها هستی
داد و هنگامی ظاهر شدند که آن‌ها را آفرید.
او همان خدایی است که هیچ معبودی جز
او نیست. ساختنش استوار، و ساخته‌هایش
نیکوست. او همان عادل‌ای است که ظلم نمی
کند و همان بخشنده‌ای است که همه چیز به
سویش بازمی‌گردد.

شهادت می‌دهم او خدایی است که همه چیز در برابر قدرتش تواضع کرده و در برابر هیبتش خضوع نموده است. او فرمانروای مُلک‌ها است. کهکشان‌ها را می‌گرداند، خورشید و ماه در دست قدرت اویند و همگی تا زمانی معین به حرکت خود ادامه می‌دهند. او شب را در دل روز و روز را در دل شب می‌پوشاند و شب و روز، به سرعت به دنبال یکدیگر در حرکت‌اند. هر زورگوی ستیزه‌جو را درهم می‌شکند و هر شیطان سرکشی را هلاک می‌کند. هیچ چیز نمی‌تواند با او مخالفت و دشمنی کند و او هیچ همتای مخالفی ندارد.

و أَشْهَدُ أَنَّهُ الَّذِي تَوَاضَعَ كُلُّ شَيْءٍ لِقُدْرَتِهِ، وَ خَضَعَ كُلُّ شَيْءٍ لِهَيْبَتِهِ، مَلِكُ الْأَمْلاِكِ، وَ مُفَلِّكُ الْأَفْلاِكِ، وَ مُسَخِّرُ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ، كُلُّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى. يُكْوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ، وَ يُكْوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ، يَطْلُبُهُ حَتِيثًا، قَاصِمٌ كُلَّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ، وَ مُهْلِكٌ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ.

لَمْ يَكُنْ مَعَهُ ضِدٌّ وَلَا نِدٌّ، أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ يَلِدْ
وَلَمْ يُولَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ. إِلَهٌ وَاحِدٌ
وَرَبُّ مَا جَدَّ، يَشَاءُ فَيُمِضِي، وَيُرِيدُ فَيَقْضِي، وَ
يَعْلَمُ فَيُخْصِي، وَيُمِيتُ وَيُحْيِي، وَيُفْقِرُ وَيُغْنِي،
وَيُضْحِكُ وَيُبْكِ، وَيَمْنَعُ وَيُعْطِي، لَهُ الْمُلْكُ وَ
لَهُ الْحَمْدُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایی که یکتا و بی‌نیاز است. نه چیزی زائیده و
نه زاده شده است. احدی نظیر و همتای او نیست.
او آن خدای یگانه و پروردگار با عظمت است.
هرچه را می‌خواهد، به انجام می‌رساند و به هرچه
اراده می‌کند، حکم می‌فرماید. آنچه می‌داند به
شماره در می‌آورد. می‌میراند و زنده می‌کند.
فقیر می‌کند و بی‌نیاز می‌سازد. می‌خنداند
و می‌گریاند. منع می‌کند و عطا می‌فرماید.
سلطنت، تنها از آن اوست. سپاس و ستایش تنها
برای اوست. خیر و خوبی به دست اوست. او به
هر چیزی تواناست.

يُوجِّعُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ، وَ يُوجِّعُ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ،
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ. مُجِيبُ الدُّعَاءِ، وَ
مُجْزِلُ الْعَطَاءِ، مُخْصِي الْأَنْفَاسِ، وَ رَبُّ الْجِنَّةِ وَ
التَّاسِ. لَا يُشْكَلُ عَلَيْهِ شَيْءٌ، وَ لَا يُضْجِرُهُ صُرَاخُ
الْمُسْتَضْرِحِينَ، وَ لَا يُبْرِمُهُ إِحْسَاخُ الْمُلْحِنِينَ؛ الْعَاصِمُ
لِلصَّالِحِينَ، وَ الْمُؤَفِّقُ لِلْمُفْلِحِينَ، وَ مَوْلَى الْعَالَمِينَ.

شب را در روز و روز را در شب وارد می کند.
هیچ معبودی جز او نیست؛ همو که با عزت و
بسیار آمرزنده است. دعاها را اجابت می کند
و بخشش های بزرگ و فراوان دارد. شمارش
نفس ها به دست اوست. او پروردگار جنیان و
انسان هاست. او آن خدایی است که چیزی برایش
مشکل و پیچیده نمی شود. فریاد یاری طلبان، او
را آزار نمی دهد و اصرار اصرار کنندگان، وی را
خسته نمی کند. او خدایی است که از بندگان
صالح خود محافظت می کند و به رستگاران
توفیق می دهد و مولا و سرپرست جهانیان است.

الَّذِي اسْتَحَقَّ مِنْ كُلِّ مَنْ خَلَقَ، أَنْ يَشْكُرَهُ وَ
يُحْمَدَهُ. أَحْمَدُهُ عَلَى السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالشَّدَّةِ
وَالرِّخَاءِ.

وَأُومِنُ بِهِ وَبِمَلَانِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ. أَسْمَعُ
أَمْرَهُ، وَأُطِيعُ وَأُبَادِرُ إِلَى كُلِّ مَا يَرْضَاهُ، وَأَسْتَسْلِمُ
لِقَضَائِهِ، رَغْبَةً فِي طَاعَتِهِ، وَخَوْفًا مِنْ عُقُوبَتِهِ.

او آن کسی است که بر همه‌ی مخلوقاتش حق
دارد که او را شکر و ثناء گویند. او را در خوشی
و ناخوشی و در گرفتاری و آسایش، سپاس و
ستایش می‌گوییم.
به او و فرشتگانش و به کتاب‌های آسمانی و
پیامبران‌ش ایمان دارم. گوش به فرمان او هستم
و از آن اطاعت می‌کنم. به سوی هر آنچه او
می‌پسندد شتاب می‌کنم، و در برابر قضای الهی
تسلیم هستم. چرا که به اطاعت او مشتاقم و از
عذابش ترسانم.

زیرا او خدایی است که کسی از تدبیرش در
امان نیست و هیچ کس نمی ترسد که از طرف
او مورد ظلم و ستم قرار گیرد. در برابر خدا به
بندگی خود اقرار می کنم و به پروردگاری او
گواهی می دهم.

لَإِنَّهُ اللَّهُ الَّذِي لَا يُؤْمَنُ مَكْرَهُ، وَ لَا يُخَافُ جَوْرَهُ، وَ
أَقْرَبُ لَهُ عَلَى نَفْسِي بِالْعُبُودِيَّةِ، وَأَشْهَدُ لَهُ بِالرُّبُوبِيَّةِ.

۲. فرمان الهی در موضوع امامت

وَ أُوَدِّي مَا أَوْحَى إِلَيَّ، حَدَرًا مِنْ أَنْ لَا أَفْعَلَ
فَتَحَلَّ بِي مِنْهُ قَارِعَةٌ لَا يَدْفَعُهَا عَنِّي أَحَدٌ، وَإِنْ
عَظُمَتْ حِيلَتُهُ - لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ - لِأَنَّهُ قَدْ أَعْلَمَنِي
أَنِّي إِنْ لَمْ أُبَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيَّ فَمَا بَلَّغْتُ رِسَالَتَهُ، وَ
قَدْ ضَمِنَ لِي تَبَارَكَ وَتَعَالَى الْعِصْمَةَ، وَ هُوَ اللَّهُ
الْكَافِي الْكَرِيمُ.

و اینک آنچه خداوند به من وحی فرموده ادا
می‌نمایم؛ از بیم آنکه اگر انجام ندهم، عذابی
کوبنده بر من نازل شود که هیچ کس توان
دور کردن آن را از من ندارد، هرچند بسیار
چاره‌اندیشی کند - هیچ معبودی جز او نیست -
زیرا او به من اعلام نموده که اگر آنچه بر
من نازل فرموده ابلاغ نکنم، رسالتش را انجام
نداده‌ام؛ و خداوند متعال حفاظت و مصونیت
را برایم ضمانت نموده است. او همان خدای
کفایت‌کننده و کریم است.

فَأَوْحَىٰ إِلَيَّ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
«يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ
- فِي عَلِيٍّ، يَعْنِي فِي الْخِلَافَةِ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ -
وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ
مِنَ النَّاسِ»
مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَا قَصَّرْتُ فِي تَبْلِيغِ مَا أُنزِلَ اللَّهُ
تَعَالَىٰ إِلَيَّ، وَأَنَا مُبَيِّنٌ لَكُمْ سَبَبَ هَذِهِ الْآيَةِ.

او به من چنین وحی کرده است: به نام
خداوند بخشنده‌ی مهربان، ای پیامبر! آن چه
از طرف پروردگارت - درباره‌ی جانشینی علی
بن ابی طالب علیه السلام - بر تو نازل شده است، (به
مردم) برسان. اگر انجام ندهی، رسالت خدا را
نرسانده‌ای و خدا تو را از مردم حفظ می‌کند.
ای مردم! من در رساندن آنچه خداوند متعال بر
من نازل فرموده، کوتاهی نکردم. اکنون سبب
نازل شدن این آیه را برای شما بیان می‌کنم.

إِنَّ جَبْرِيْلَ هَبَطَ إِلَيَّ مَرَارًا ثَلَاثًا، يَأْمُرُنِي عَنِ
السَّلَامِ رَبِّي، وَهُوَ السَّلَامُ، أَنْ أَقُومَ فِي هَذَا
الْمَشْهَدِ، فَأُعْجِمُ كُلَّ أُنْيَضٍ وَأَسْوَدَ، أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي
طَالِبٍ أَخِي، وَوَصِيِّي، وَخَلِيفَتِي، وَالْإِمَامُ مِنْ
بَعْدِي، الَّذِي مَحَلُّهُ مِنِّي مَحَلُّ هَارُونَ مِنْ مُوسَى،
إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَهُوَ وَيُؤْتِكُمْ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَيَّ بِذَلِكَ،
آيَةً مِنْ كِتَابِهِ.

جبرئیل سه بار بر من فرود آمد و از طرف
خداوند، که سلام است، به من فرمان داد در
این جا بایستم و به هر سفید و سیاهی اعلام
کنم که علی بن ابی طالب علیه السلام برادر، وصی و
جانشین من و امام پس از من است. علی بن ابی
طالب علیه السلام کسی است که جایگاهش نسبت به
من مانند جایگاه هارون نسبت به موسی است؛
جز اینکه پس از من هیچ پیغمبری نخواهد
آمد. بعد از خدا و پیامبرش، او مولای شماست.
خداوند متعال آیه‌ای از قرآن را درباره‌ی ولایت
علی علیه السلام، بر من نازل فرموده است.

«إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا، الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ، وَهُمْ رَاكِعُونَ»
 وَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَقَامَ الصَّلَاةَ وَ آتَى الزَّكَاةَ
 وَ هُوَ رَاكِعٌ، يُرِيدُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِي كُلِّ حَالٍ؛ وَ
 سَأَلْتُ جَبْرَائِيلَ، أَنْ يَسْتَعْفِي لِي عَنْ تَبْلِيغِ ذَلِكَ
 إِلَيْكُمْ؛ أَيُّهَا النَّاسُ! لِعَلَّمِي بِقَلَّةِ الْمُتَّقِينَ، وَ كَثْرَةِ
 الْمُنَافِقِينَ، وَادْغَالِ الْأَثِمِينَ، وَ حَثْلِ الْمُسْتَهْزِئِينَ
 بِالْإِسْلَامِ،

«مولا و صاحب اختیار شما، تنها خدا و پیامبرش
 هستند و کسانی که ایمان آورده‌اند، همان کسانی
 که نماز را به پا می‌دارند و در حال رکوع، زکات
 می‌دهند.» و علی بن ابی طالب علیه السلام کسی است
 که نماز را به پا داشته و در حال رکوع صدقه داده
 است. او در همه حال، خداوند عزوجل را در نظر
 دارد. من از جبرئیل خواستم تا از خدا بخواهد مرا
 از معرفی رسمی علی بن ابی طالب علیه السلام معاف
 کند؛ -ای مردم!- زیرا من از کمی پرهیزکاران،
 زیادی منافقان، فسادانگیزی گناه کاران و نیرنگ
 مسخره کنندگان اسلام آگاهم.

الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ بِأَنَّهُمْ يَقُولُونَ بِالْأَسْتِثْمِ
مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ، وَيُحْسِبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ
اللَّهِ عَظِيمٌ. وَكَثْرَةٌ أَذَاهُمْ لِي فِي غَيْرِ مَرَّةٍ، حَتَّى
سَمُّونِي أُذُنًا، وَزَعَمُوا أَنِّي كَذَلِكُ، لِكَثْرَةِ مُلَازِمَتِهِ
إِيَّايَ وَإِقْبَالِي عَلَيْهِ؛ حَتَّى أُنزِلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِي
ذَلِكَ قُرْآنًا:

آنان کسانی هستند که خدا در قرآن چنین
توصیفشان کرده است: آنها چیزی را که در
دل‌هایشان نیست به زبان می‌آورند و این نفاق
خود را ساده می‌پندارند در حالی که نزد خدا
بزرگ است. این‌ها نه یک بار، بلکه چندین بار
مرا آزرده‌اند، تا جایی که مرا زودباور نامیدند و
گمان می‌کردند که من به‌راستی زودباورم. و
این تهمت‌ها به خاطر همراهی بسیار علی عليه السلام
با من و توجه فراوان من به او بود؛ تا آن‌جا که
خدای عزوجل این آیه را درباره‌ی آن منافقان بر
من نازل فرمود:

«و مِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ،
قُلْ أُذُنٌ - عَلَى الَّذِينَ يَرْتَمُونَ أَنَّهُ أُذُنٌ - خَيْرٌ لَكُمْ
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ، وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا
مِنْكُمْ، وَ الَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ، لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ». وَ لَوْ شِئْتُ أَنْ أُسَمِّيَ الْقَائِلِينَ بِذَلِكَ
بِأَسْمَائِهِمْ لَسَمَّيْتُ، وَ أَنْ أُوَمِّئَ إِلَيْهِمْ بِأَعْيَانِهِمْ
لَأُوَمِّئْتُ، وَ أَنْ أَدُلَّ عَلَيْهِمْ لَدَلَلْتُ، وَ لِكَيْتِي وَ اللَّهِ
فِي أُمُورِهِمْ قَدْ تَكْرَمْتُ.

«و بعضی از آنها پیامبر را آزار می دهند و
می گویند: «او زودباور است.» (به کسانی که
گمان می کنند او زودباور است) بگو: «گوش
خوبی برای شماست، به خدا ایمان دارد و سخن
مؤمنان را باور می کند، و برای کسانی از شما که
ایمان آورده اند، رحمت است.» و آنانی که پیامبر
خدا را اذیت می کنند، عذاب دردناکی دارند.»
اگر می خواستم، آنان را نام می بردم و به یک
یک آنها اشاره می نمودم و آنها را معرفی
می کردم؛ ولی به خدا قسم، من درباره ی آنان
با بزرگواری رفتار نمودم.

وَكُلِّ دَلِكْ، لَا يَرْضَى اللّٰهُ مِنِّي إِلَّا أَنْ أُبَلِّغَ مَا
أُنزِلَ اللّٰهُ إِلَيَّ.
ثُمَّ تَلَا: «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ! بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ
مِنْ رَبِّكَ - فِي عَلَيٍّ - وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ، فَمَا بَلَّغْتَ
رِسَالَتَهُ، وَ اللّٰهُ يُعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ»

با این که این افراد در میان شما هستند و این
خطرات در کمین است، ولی تا آنچه را که
خداوند بر من نازل فرموده ابلاغ نکنم، او از من
راضی نخواهد شد.

دوباره پیامبر اکرم ﷺ این آیه را تلاوت فرمودند:
«ای پیامبر! آن چه از طرف پروردگارت
-درباره‌ی جانشینی علی بن ابی طالب (علیه السلام)-
بر تو نازل شده است، (به مردم) برسان.
اگر (این کار را) انجام ندهی، رسالت خدا را
نرسانده‌ای و خدا تو را از مردم حفظ می‌کند.»

۳. ابلاغ رسمی امامت امیرالمؤمنین

و ائمه معصومین علیهم السلام

فَاعْمُوا مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ اللَّهَ قَدْ نَصَبَهُ لَكُمْ
وَلِيًّا وِ إِمَامًا، مُفْتَرَضًا طَاعَتُهُ عَلَى الْمُهَاجِرِينَ وِ
الْأَنْصَارِ، وِ عَلَى التَّابِعِينَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ، وِ عَلَى
الْبَادِي وِ الْحَاضِرِ، وِ عَلَى الْأَعْجَمِيِّ وِ الْعَرَبِيِّ،
وِ الْحُرِّ وِ الْمَمْلُوكِ، وِ الصَّغِيرِ وِ الْكَبِيرِ، وِ عَلَى
الْأَبْيَضِ وِ الْأَسْوَدِ، وِ عَلَى كُلِّ مَوْحِدٍ.

ای مردم! بدانید که خدا، علی علیه السلام را مولا و امام
شما قرار داده است. اطاعت از او بر مهاجران و
انصار و بر مسلمانانی که پس از آن‌ها می‌آیند،
بر روستایی و شهرنشین، بر غیر عرب و عرب،
بر آزاده و بنده، بر کوچک و بزرگ، بر سفید و
سیاه و بر هر خداپرستی واجب است.

ماضٍ حُكْمُهُ، جَائِزٌ قَوْلُهُ، نَافِذٌ أَمْرُهُ. مَلْعُونٌ مَنْ
خَالَفَهُ، مَرْحُومٌ مَنْ تَبِعَهُ، مُؤْمِنٌ مَنْ صَدَّقَهُ؛ فَقَدْ
عَفَرَ اللَّهُ لَهُ، وَ لِمَنْ سَمِعَ مِنْهُ وَ أَطَاعَ لَهُ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُ آخِرُ مَقَامٍ أَقَوْمَهُ فِي هَذَا
الْمَشْهَدِ، فَاسْمَعُوا وَ أَطِيعُوا وَ انْقَادُوا لِأَمْرِ رَبِّكُمْ.

باید از فرمان او اطاعت شود و به سخنش عمل
گردد و از دستورش پیروی شود. هر که با علی
ؑ مخالفت کند ملعون است؛ هر که از او
اطاعت کند مورد رحمت است و هر کس او
را بپذیرد مؤمن است. هر که سخن علی
ؑ را گوش دهد و از او پیروی کند، قطعاً خدا او
را آمرزیده است.
ای مردم! این آخرین مرتبه‌ای است که من در
این اجتماع حضور دارم. پس گوش فرادهید،
فرمان خدا را اطاعت کنید و با فروتنی از آن
پیروی نمایید.

فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ هُوَ مَوْلَاكُمْ وَإِلَهُكُمْ، ثُمَّ مِنْ
دُونِهِ رَسُولُكُمْ مُحَمَّدٌ، وَلِيِّكُمْ وَالْقَائِمُ الْمُخَاطَبُ
لَكُمْ، ثُمَّ مِنْ بَعْدِي عَلِيٌّ وَلِيِّكُمْ وَإِمَامُكُمْ بِأَمْرِ
رَبِّكُمْ، ثُمَّ الْإِمَامَةُ فِي ذُرِّيَّتِي مِنْ وُلْدِهِ، إِلَى يَوْمِ
تَلْقَوْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ. لِاحْتِلَالِ إِلَّا مَا أَحَلَّهُ اللَّهُ، وَ
لِاحْتِرَامِ إِلَّا مَا حَرَّمَ اللَّهُ. عَرَفَنِي الْحَلَالَ وَالْحَرَامَ،
وَأَنَا أَفْضَيْتُ لِمَا عَامَنِي رَبِّي مِنْ كِتَابِهِ وَحَلَالِهِ
وَحَرَامِهِ إِلَيْهِ.

خداوند بزرگ و بلند مرتبه مولا و معبود شماست.
پس از او پیامبرتان، محمد ﷺ، که اینک ایستاده
و با شما سخن می گوید ولی شماست و پس از
من، علی علیه السلام به امر خدا مولا و امام شماست.
سپس امامت در نسل من که از فرزندان او هستند،
خواهد بود و این تا روزی که خدا و پیامبرش را
ملاقات کنید ادامه دارد. هیچ حلالی نیست جز
آنچه خدا حلال نموده و هیچ حرامی نیست جز
آنچه او حرام کرده است. خداوند، همه ی حلال
و حرام ها را به من شناسانده و هرچه از کتاب
و حلال و حرامش به من آموخته، من آشکارا
برای علی علیه السلام بیان کرده ام.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَقَدْ أُخْصَاهُ
اللَّهُ فِي، وَكُلِّ عِلْمٍ عُلِّمْتُ فَقَدْ أُخْصِيئُهُ فِي إِمَامِ
الْمُتَّقِينَ، وَ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَقَدْ عُلِّمْتُهُ عَلِيًّا، وَ
هُوَ الْإِمَامُ الْمُبِينُ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! لَا تَنْصَلُوا عَنْهُ، وَ لَا تَنْفِرُوا مِنْهُ، وَ
لَا تَسْتَنْكِفُوا مِنْ وِلايَتِهِ.

ای مردم! هیچ علمی نیست مگر آنکه خدا
آن را در من گرد آورده است، و من هر چه را
فرا گرفته‌ام، در امام پرهیزکاران جمع کرده‌ام.
هیچ علمی نیست مگر آنکه به علی علیه السلام
آموخته‌ام. او امامی آشکار و روشنگر است.
ای مردم! از علی علیه السلام جدا نشوید و به سوی
گمراهی نروید؛ از او رو برنگردانید و از پذیرش
ولایتش سر باز نزنید.

فَهُوَ الَّذِي يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ، وَيَعْمَلُ بِهِ، وَيُرْهِقُ
الْبَاطِلَ، وَيَسْتَهِنُ عَنْهُ، وَلَا تَأْخُذُهُ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ
لَا يَمِّ. ثُمَّ إِنَّهُ أَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَالَّذِي
فَدَى رَسُولَ اللَّهِ بِنَفْسِهِ، وَالَّذِي كَانَ مَعَ رَسُولِ
اللَّهِ، وَلَا أَحَدَ يَغْبُدُ اللَّهَ مَعَ رَسُولِهِ، مِنْ الرِّجَالِ
غَيْرُهُ.

زیرا او کسی است که به سوی حق راهنمایی
می کند و خود نیز بدان عمل می نماید. همو
است که باطل را از بین می برد و مردم را از
آن باز می دارد. او همان است که در راه خدا،
سرزنش هیچ ملامت گری بر او اثر نمی گذارد.
وی نخستین کسی بود که به خدا و رسولش
ایمان آورد و او بود که حاضر شد جان خود را
فدای پیامبر خدا کند، همو که همواره با رسول
خدا بود. جز او هیچ مردی به همراه پیامبر، خدا
را عبادت می کرد.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! فَضَلُّوهُ فَقَدْ فَضَّلَهُ اللَّهُ، وَأَقْبَلُوهُ
فَقَدْ نَصَبَهُ اللَّهُ. مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُ إِمَامٌ مِّنَ اللَّهِ،
وَلَنْ يَّتُوبَ اللَّهُ عَلَى أَحَدٍ أَنْكَرَ وَلَايَتَهُ، وَلَنْ
يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ. حَتْمًا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَفْعَلَ ذَلِكَ بِمَنْ
خَالَفَ أَمْرَهُ فِيهِ، وَأَنْ يُعَذِّبَهُ عَذَابًا نُكْرًا أَبَدَ
الْأَبَدِ، وَدَهْرَ الدُّهُورِ.

ای مردم! علی علیه السلام را برتر بدانید، زیرا خدا او را
برتری بخشیده است. او را بپذیرید چرا که خدا
او را منصوب نموده است. ای مردم! او از طرف
خدا امام است و خداوند هرگز توبه‌ی کسی
که ولایتش را انکار کند، قبول نمی‌کند و او را
نمی‌بخشد. خدا بر خود واجب کرده است که
مخالف فرمان علی علیه السلام را نیامزد و برای همیشه
به عذابی سخت مبتلا کند.

فَاخْذَرُوا أَنْ تُخَالَفُوا، فَتَصِلُوا نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَ
الْحِجَارَةُ، أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ.
أَيُّهَا النَّاسُ! بِي وَ اللَّهِ، بَشَّرَ الْأَوْلُونَ مِنَ النَّبِيِّينَ
وَ الْمُؤَسَّلِينَ، وَ أَنَا خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ وَ الْمُؤَسَّلِينَ،
وَ الْحُجَّةُ عَلَى جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ، مِنْ أَهْلِ
السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِينَ.

پس پرهیزید از اینکه با او مخالفت کنید زیرا
به آتشی گرفتار می شوید که هیزم آن انسانها
و سنگها هستند؛ همان آتشی که برای کافران
آماده شده است.
ای مردم! به خدا قسم انبیا و رسولانی که قبل از
من آمده اند، به پیامبری من بشارت داده اند. من
خاتم انبیا و رسولان هستم؛ من حجّت خدا بر
همه ی مخلوقات آسمانها و زمین هستم.

فَمَنْ شَكَ فِي ذَلِكَ فَهُوَ كَافِرٌ، كُفِرَ الْجَاهِلِيَّةَ
الْأُولَى، وَ مَنْ شَكَ فِي شَيْءٍ مِنْ قَوْلِي هَذَا، فَقَدْ
شَكَ فِي الْكُلِّ مِنْهُ، وَالشَّاكُ فِي ذَلِكَ، فَلَهُ التَّارُ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! حَبَانِي اللَّهُ بِهَذِهِ الْفَضِيلَةِ، مَتَّأً
مِنْهُ عَلَيَّ وَ إِحْسَاناً مِنْهُ إِلَيَّ، وَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ،
لَهُ الْحَمْدُ مَتَّى أَبَدَ الْأَبْدِينَ وَ دَهَرَ الدَّاهِرِينَ،
عَلَى كُلِّ حَالٍ. مَعَاشِرَ النَّاسِ! فَضَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ
أَفْضَلُ النَّاسِ بَعْدِي مِنْ ذَكَرٍ وَ أَنْثَى.

هر کس در نبوت من شک کند کافر است؛
مانند کافران زمان جاهلیت، و هر که در چیزی از
سخنان امروز من شک کند، در همه‌ی سخنانم
شک کرده، و سرانجام چنین کسی آتش جهنم
است. ای مردم! امامت علی عَلَيْهِ السَّلَام هدیه‌ی خدا
به من است. او با این کار بر من منت نهاده و
لطف نموده است. هیچ معبودی جز او نیست.
برای همیشه، تا ابد و در همه حال، او را سپاس
می‌گوییم و ستایش می‌کنم.
ای مردم! علی عَلَيْهِ السَّلَام را برتر بدانید؛ زیرا او پس از
من، از هر و مرد و زنی برتر است.

بِنَا أَنْزَلَ اللَّهُ الرَّزْقَ، وَبَقِيَ الْخَلْقُ، مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ،
مَغْضُوبٌ مَغْضُوبٌ، مَنْ رَدَّ عَلَيَّ قَوْلِي هَذَا وَ
لَمْ يُؤَافِقْهُ. أَلَا إِنَّ جَبْرَائِيلَ خَبَّرَنِي عَنِ اللَّهِ تَعَالَى
بِذَلِكَ، وَ يَقُولُ: «مَنْ عَادَى عَلِيًّا وَ لَمْ يَتَوَلَّهُ
فَعَلَيْهِ لَعْنَتِي وَ غَضَبِي».

به وسیله‌ی ما، خداوند روزی داده است و
آفریدگان باقی مانده‌اند. لعن و نفرین، خشم و
غضب بر کسی که این سخن مرا انکار کند و
با این گفته‌ی من مخالفت نماید! بدانید که این
را جبرئیل از سوی خدای متعال به من خبر داده
و می‌فرماید: «هر که با علی علیه السلام دشمنی کند و
ولایتش را نپذیرد، لعنت و خشم من بر او باد!»

فَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ أَنْ
تُخَالِفُوهُ، فَتَزَلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا، إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا
تَعْمَلُونَ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُ جَنْبُ اللَّهِ الَّذِي ذَكَرَ فِي
كِتَابِهِ، فَقَالَ تَعَالَى: «أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتِي
عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ».

حال که چنین است، هر کس بنگرد که برای
فردایش چه فرستاده است! تقوای خدا را پیشه
کنید و بترسید از اینکه با علی عَلَيْهِ السَّلَام مخالفت
کنید؛ مبادا گامی بعد از استواری بر ایمان
متزلزل شود! بدانید خدا از آنچه انجام می‌دهید
آگاه است.

ای مردم! علی عَلَيْهِ السَّلَام «جنب الله» است که خدا در
کتابش از او یاد نموده. خداوند متعال می‌فرماید:
«مبادا کسی روز قیامت بگوید: افسوس که در
مورد جنب الله کوتاهی کردم.»

مَعَاشِرَ النَّاسِ! تَدَبَّرُوا الْقُرْآنَ، وَ افْهَمُوا آيَاتِهِ، وَ
انظُرُوا إِلَى مُحْكَمَاتِهِ، وَ لا تَتَّبِعُوا مُتَشَابِهَهُ. فَوَ اللّٰهِ،
لَنْ يُبَيِّنَ لَكُمْ زَوَاجِرَهُ، وَ لا يُوَضِّحُ لَكُمْ تَفْسِيرَهُ،
إِلَّا الَّذِي أَنَا آخِذٌ بِبَيْدِهِ، وَ مُضِعُّهُ إِلَيَّ، وَ سَائِلُ
بَعْضِهِ، وَ مُعْطِيكُمْ أَنَّ
«مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ، فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ»

ای مردم! در قرآن تدبّر کنید و آیات آن را بفهمید.
در محکّماتش به دقت بنگرید و از متشابهاتش
پیروی نکنید. به خدا قسم، هیچ کس باطن قرآن
را برای شما روشن نمی کند و تفسیرش را برایتان
آشکار نمی نماید مگر کسی که اکنون دستش را
گرفته و او را به سوی خود بالا می آورم، بازویش
را بلند می کنم و به شما اعلام می دارم که:

«هر که من مولا و صاحب اختیار او هستم،
این علی عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَام مولا و صاحب اختیار اوست.»

هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، أَخِي وَوَصِيِّ، وَ مَوَالِئُهُ
مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، أَرْزَلَهَا عَلِيٌّ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ عَلِيًّا وَ الطَّيِّبِينَ مِنْ وُلْدِي،
هُمُ التَّقْلُ الْأَضْعَفُ، وَ الْقُرْآنُ التَّقْلُ الْأَكْبَرُ، فَكُلُّ
وَاحِدٍ مُنْبِئِي عَنْ صَاحِبِهِ وَ مَوَافِقٌ لَهُ، لَنْ يَفْتَرِقَا
حَتَّى يَرِدَا عَلِيَّ الْحَوْضَ؛ هُمْ أَمْنَاءُ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ، وَ
حُكَاوُهُ فِي أَرْضِهِ.

او علی بن ابی طالب علیه السلام است که برادر و
وصی من می باشد و پیروی از وی دستوری است
از سوی خداوند عزوجل، که خود بر من نازل
فرموده است.»

ای مردم! علی و پاکان از فرزندان من، همان
یادگار گران بهای کوچک تر اند و قرآن یادگار
گران بهای بزرگ تر است. هر کدام، از دیگر
همراه خود خبر می دهد و با آن همراه است. این
دو هرگز از هم جدا نمی شوند تا در کنار حوض
کوثر بر من وارد شوند. آن ها امین خدا در بین
آفریدگان و فرمانروای او در زمین می باشند.

أَلَا وَ قَدْ أَدَيْتُ، أَلَا وَ قَدْ بَلَّغْتُ، أَلَا وَ قَدْ
أَسْمَعْتُ، أَلَا وَ قَدْ أَوْصَحْتُ، أَلَا وَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ
قَالَ وَ أَنَا قُلْتُ عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ .
أَلَا إِنَّهُ لَيْسَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرَ أَخِي هَذَا، وَ
لَا حِلُّ لِإِمْرَةِ الْمُؤْمِنِينَ بَعْدِي لِأَحَدٍ غَيْرِهِ .

بدانید که من امر خدا را ادا کردم. بدانید که من
رسالت الهی را ابلاغ کردم. بدانید که من پیام
خدا را به گوشتان رساندم. بدانید که من امامت
علی علیه السلام را روشن نمودم. آگاه باشید که خداوند
عزوجلّ فرمان داد و من از جانب او بازگو نمودم.
بدانید که جز این برادرم، هیچ کس امیرالمؤمنین
نیست و برای احدی غیر از او روا نیست که
امیر مؤمنان باشد.

۴. بلند کردن و معرفی امیرالمؤمنین علیه السلام

ثُمَّ صَرَبَ بِيَدِهِ عَلِيَّ عَضُدِهِ فَرَفَعَهُ - وَكَانَ مُنْدُ
أَوَّلَ مَا صَعِدَ رَسُولُ اللَّهِ - شَالَ عَلِيًّا حَتَّى
صَارَتْ رِجْلُهُ مَعَ رُكْبَةِ رَسُولِ اللَّهِ صلوات الله عليه، ثُمَّ قَالَ:
مَعَاشِرَ النَّاسِ! هَذَا عَلِيٌّ، أَخِي وَوَصِيِّي، وَوَاعِي
عَمِّي، وَخَلِيفَتِي عَلَى أُمَّتِي، وَعَلَى تَفْسِيرِ كِتَابِ
اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ.

در این هنگام پیامبر اکرم صلوات الله عليه بازوی امیرالمؤمنین
علیه السلام را - که از ابتدا در کنار ایشان ایستاده بودند -
گرفته و بلند کردند و آن قدر بالا آوردند که
پای آن حضرت به زانوی پیامبر صلوات الله عليه رسید. سپس
فرمودند: ای مردم! این علی علیه السلام برادر و وصی
من می باشد و علم مرا فرا گرفته است. او خلیفه‌ی
من در میان امتم و جانشین من در تفسیر کتاب
خداست.

و الدّاعي إليه، و العاِمل بما يرضاهُ، و المُحاربُ
لأعدائِهِ، و المُوالي على طاعته، و التّاهي عن
مَعْصيته، خَلِيفَةُ رَسولِ اللهِ، و أميرُ الْمُؤْمِنينَ، و
الإمامُ الهادي، و قاتِلُ التّاكثينَ و القاسطينَ و
المارقينَ.

او به سوی قرآن دعوت می نماید و به آنچه خدا
راضی است عمل می کند. او با دشمنان خدا
می جنگد. او در راه اطاعت خدا یاری می نماید
و از معصیت او باز می دارد. علی علیه السلام خلیفه ی
رسول خدا و امیر مؤمنان و امام هدایتگر است. او
قاتل پیمان شکنان، ستم پیشگان و منحرفان است.

من به دستور خدا می گویم: «سخن، نزد من
دگرگون نمی گردد.»
به فرمان پروردگار می گویم: «خدایا! کسی که
علی علیه السلام را دوست می دارد، دوست بدار و کسی
که با علی علیه السلام دشمنی می کند دشمن بدار. آن
که او را نمی پذیرد، لعنت کن و بر کسی که حق
او را انکار می نماید، غضب نما.»

بِأَمْرِ اللَّهِ أَقُولُ «مَا يُبَدِّلُ الْقَوْلَ لَدَيَّ»
بِأَمْرِ رَبِّي أَقُولُ «اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَ عَادِ مَنْ
عَادَاهُ، وَ الْعَنْ مَنْ أَنْكَرَهُ، وَ اغْضَبْ عَلَيَّ مَنْ
بِحَدِّ حَقِّهِ».

اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَنْزَلْتَ عَلَيَّ أَنَّ الْإِمَامَةَ بَعْدِي لِعَلِيِّ
 وَوَلِيِّكَ، عِنْدَ تَيْبَانِي ذَلِكَ وَنَضَبِي إِتَاهُ، بِمَا أَكْمَلْتَ
 لِعِبَادِكَ مِنْ دِينِهِمْ، وَاتَّمَمْتَ عَلَيْهِمْ بِنِعْمَتِكَ، وَ
 رَضِيتَ لَهُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا. فَقُلْتُ:
 «وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ، وَ
 هُوَ فِي الْأَجْرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ»
 إِنِّي أَشْهَدُكَ، وَكَفَى بِكَ شَهِيدًا، أَنِّي قَدْ بَلَّغْتُ.

خدایا! تو بر من نازل فرمودی که امامت بعد از
 من برای ولایت، علی عَلَيْهِ السَّلَامُ، می باشد. هنگامی که
 من این را بیان کردم و او را به امامت منصوب
 نمودم، بر من نازل فرمودی که دین بندگانت را
 کامل نموده و نعمتت را بر آنها تمام کردی و
 راضی شدی که اسلام دین آنان باشد.
 سپس فرمودی: «هر که دینی غیر از اسلام
 برگزیند، هرگز از او پذیرفته نمی شود و در
 آخرت از زیانکاران است.»
 خدایا! من تو را گواه می گیرم که رسالت را
 ابلاغ نمودم؛ و تو برای گواه بودن کافی هستی.

۵. تأکید بر مسأله‌ی امامت

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّمَا أَكْمَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ دِينَكُمْ
بِإِمَامَتِهِ، فَمَنْ لَمْ يَأْتَمْ بِهِ وَبِمَنْ يَقُومُ مَقَامَهُ مِنْ
وُلْدِي مَنْ صُلِبَ، إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالْعَرْضِ
عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي
التَّارِ هُمْ خَالِدُونَ، لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا
هُمْ يُنظَرُونَ.

ای مردم! خدا دینتان را تنها با امامت علی علیه السلام
کامل نمود. کسانی که امامت او و فرزندان من از
نسل او را - که تا روز قیامت و وارد شدن بر خدای
عزوجل جانشین وی خواهند بود - نپذیرند، تمام
اعمالشان از بین می‌رود و برای همیشه در آتش
جهنم باقی می‌مانند؛ از عذابشان کاسته نمی‌شود
و به آن‌ها مهلتی داده نمی‌شود.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! هَذَا عَلَيَّ أَنْصَرُّكُمْ لِي، وَ أَحَقُّكُمْ
بِي، وَ أَفْرُبُكُمْ إِلَيَّ، وَ أَعَزُّكُمْ عَلَيَّ، وَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ
وَ أَنَا عَنْهُ رَاضِيَانِ، وَ مَا نَزَلَتْ آيَةٌ رَضِيَ إِلَّا فِيهِ،
وَ مَا خَاطَبَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَّا بَدَأَ بِهِ، وَ
لَا نَزَلَتْ آيَةٌ مَدْحٍ فِي الْقُرْآنِ إِلَّا فِيهِ، وَ لَشَهِدَ
اللَّهُ بِالْحُجَّةِ، فِي «هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ» إِلَّا لَهُ، وَ لَا
أَنْزَلَهَا فِي سِوَاهُ، وَ لَامْدَحَ بِهَا غَيْرُهُ.

ای مردم! این علی علیه السلام بیش از همه‌ی شما مرا
یاری می‌کند. او شایسته‌ترین و نزدیک‌ترین
شما نسبت به من می‌باشد و از همه‌ی شما برایم
عزیرتر است. خداوند عزوجل و من از او راضی
هستیم. تمام آیات رضایت، تنها درباره‌ی علی
علیه السلام نازل شده است و خدا با مؤمنان سخن
نگفته، مگر آن‌که از او آغاز نموده است. هیچ
آیه‌ای که خدا در آن گروهی را ستوده باشد،
نازل نشده مگر درباره‌ی علی علیه السلام. خداوند در
سوره‌ی «هل أتى على الإنسان» برای کسی جز او شهادت به
بهشت نداده و این سوره را تنها درباره‌ی او نازل
فرموده و با آن فقط او را ستوده است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! هُوَ نَاصِرُ دِينِ اللَّهِ، وَ الْمُجَادِلُ
عَنْ رَسُولِ اللَّهِ، وَ هُوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ الْمَهَادِي
الْمُهْدِي. نَبِيُّكُمْ خَيْرُ نَبِيِّ، وَ وَصِيُّكُمْ خَيْرُ وَصِيِّ،
وَ بَنُوهُ خَيْرُ الْأَوْصِيَاءِ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! ذُرِّيَةُ كُلِّ نَبِيٍّ مِنْ صُلْبِهِ، وَ ذُرِّيَّتِي
مِنْ صُلْبِ عَلِيٍّ.

ای مردم! علی علیه السلام یاور دین خدا و مدافع رسول
خداست. او پرهیزکار، پاکیزه، هدایت گر و
هدایت شده است.
پیامبر شما بهترین پیامبر و وصی او بهترین وصی
است و فرزندان او بهترین اوصیا هستند.
ای مردم! فرزندان هر پیامبری از نسل خود اوست
ولی فرزندان من از نسل علی علیه السلام می باشند.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ إِبْلِيسَ أَخْرَجَ آدَمَ مِنَ الْجَنَّةِ
بِالْحَسَدِ، فَلَا تَحْسُدُوهُ، فَتَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ، وَتَزَلَّ
أَقْدَامُكُمْ. فَإِنَّ آدَمَ أَهْبَطَ إِلَى الْأَرْضِ لِحَطِيئَتِهِ
وَاحِدَةً، وَهُوَ صَفْوَةُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، وَكَيْفَ بِكُمْ
وَ أَنْتُمْ أَنْتُمْ، وَ مِنْكُمْ أَعْدَاءُ اللَّهِ؟
إِنَّهُ لَا يَنْغِصُ عَلَيَّا إِلَّا شَقِيحٌ، وَ لَا يَتَوَالِي عَلَيَّا إِلَّا
تَقِيحٌ، وَ لَا يُؤْمِنُ بِهِ إِلَّا مُؤْمِنٌ مُخْلِصٌ.

ای مردم! ابلیس حضرت آدم را به وسیله‌ی
حسادت از بهشت بیرون کرد، پس نسبت به
علی علیه السلام حسد نورزید که اعمالتان از بین
می‌رود و قدم‌هایتان متزلزل می‌شود. حضرت
آدم، که برگزیده‌ی خدای عزوجل بود، به خاطر
یک خطا از بهشت به زمین فرود آمد، وضع شما
چگونه خواهد بود که جایگاه خود را دارید و
بعضی از شما دشمن خدایید؟
غیر از شقاوتمند، کسی از علی علیه السلام نفرت ندارد
و جز پرهیزکار، از او پیروی نمی‌کند و جز مؤمن
با اخلاص، به او ایمان نمی‌آورد.

و فِي عَلِيٍّ وَ اللَّهِ تَزَلَّتْ سُورَةُ «وَالْعَصْرِ»: «بِسْمِ
اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَ الْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي
خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ
تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ.»
مَعَاشِرَ النَّاسِ! قَدْ اسْتَشْهَدْتُ اللَّهَ وَبَلَّغْتُكُمْ
رِسَالَتِي، وَ مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ، وَ لَا تَمُوتُوا
إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ.

به خدا قسم سوره‌ی «والعصر» فقط درباره‌ی علی
علیه السلام نازل شده است: «به نام خداوند بخشنده‌ی
مهربان؛ سوگند به عصر! بی‌شک تمامی انسان‌ها
در خسران و زیان‌اند. مگر کسانی که ایمان
آورده و اعمال صالح انجام دهند؛ و یکدیگر را
به حق و صبر توصیه نمایند.»
ای مردم! خدا را شاهد گرفتم و رسالتم را به شما
ابلاغ نمودم. جز ابلاغ آشکار، وظیفه‌ی دیگری
بر عهده‌ی پیامبر نیست. ای مردم! آن گونه که
شایسته است تقوای خدا را پیشه کنید و جز در
حال مسلمانی از دنیا نروید.

۶. غصب خلافت و کارشکنی‌های منافقان

مَعَاشِرَ النَّاسِ! آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَالتَّوْرِ
الَّذِي أُتْرِلَ مَعَهُ، مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا
فَنَرُّدَّهَا عَلَىٰ أَذْبَارِهَا. مَعَاشِرَ النَّاسِ! التَّوْرُ مِنَ
اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، فِي مَسْلُوكٍ، ثُمَّ فِي عَلِيٍّ، ثُمَّ فِي النَّسْلِ
مِنْهُ إِلَى الْقَائِمِ الْمُهَدِيِّ، الَّذِي يَأْخُذُ بِحَقِّ اللَّهِ وَ
بِكُلِّ حَقٍّ هُوَ لَنَا.

ای مردم! پیش از آنکه صورت‌هایی را محو
کنیم و به پشت سرشان برگردانیم، به خدا و
رسول خدا و نوری که همراه او نازل شده، ایمان
بیاورید.

ای مردم! نور از طرف خدای عزوجل در من قرار
گرفته است، پس از من در علی عَلَيْهِ السَّلَامُ و سپس در
نسل او تا مهدی قائم ادامه دارد؛ همان کسی که
حق خدا و تمام حقوق ما را باز می‌ستانند.

لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَدْ جَعَلَنَا مُجِبَّةً عَلَى الْمُقْصِرِينَ
وَالْمُعَانِدِينَ وَ الْمُخَالَفِينَ وَ الْخَائِنِينَ وَالْأَثْمِينَ
وَالظَّالِمِينَ، مِنْ جَمِيعِ الْعَالَمِينَ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! أَنْذِرْكُمْ، أَيُّ رَسُولُ اللَّهِ، قَدْ
حَلَّتْ مِنْ قَبْلِي الرُّسُلُ، أَفَأِنْ مِثُّ أَوْ قُتِلْتُ،
انْقَابْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ؟ وَ مَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ
فَلَنْ يَصُرَّ اللَّهُ شَيْئًا، وَ سَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ.

زیرا خدای عزوجل به وسیله‌ی ما حجت را بر همه‌ی
کوتاهی‌کنندگان و دشمنان، بر مخالفان و خائنان و
بر گناهکاران و ظالمان جهان تمام کرده است.
ای مردم! به شما هشدار می‌دهم! من پیامبر
خدا هستم، پیش از من نیز پیامبرانی بوده‌اند.
اگر من از دنیا بروم یا کشته شوم، آیا شما به
جاهلیت گذشته‌ی خویش باز می‌گردید؟ هر که
به جاهلیت گذشته‌ی خود باز گردد، هرگز زبانی
به خدا نمی‌رساند و خدا به شکرگزاران پاداش
خواهد داد.

أَلَا وَإِنَّ عَلِيًّا هُوَ الْمُوصُوفُ بِالصَّبْرِ وَالشُّكْرِ، ثُمَّ
مَنْ بَعْدَهُ وَوُلْدِي مِنْ صُلْبِهِ.

مَعَايِرَ النَّاسِ! لَا تَمُتُوا عَلَى اللَّهِ إِسْلَامَكُمْ،
فَيَسْخَطَ عَلَيْكُمْ، فَيُصِيبَكُمْ بِعَذَابٍ مِنْ عُنْدِهِ،
إِنَّهُ لِبِالْمُرْصَادِ. مَعَايِرَ النَّاسِ! إِنَّهُ سَيَكُونُ مِنْ
بُعْدِي أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ، وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ
لَا يُنْصَرُونَ. مَعَايِرَ النَّاسِ! إِنَّ اللَّهَ وَأَنَا بَرِيءَانِ
مِنْهُمْ.

بدانید که علی علیه السلام تنها کسی است که به صبر و
شکر وصف شده است و پس از او، فرزندان من
از نسل او، چنین اند.

ای مردم! با اسلام آوردنتان بر خدا منت
نگذارید که بر شما غضب می نماید و به عذابش
گرفتارتان می سازد. بی شک خداوند در کمین
است. ای مردم! پس از من امامانی می آیند که
به سوی آتش دعوت می کنند و در روز قیامت
کسی آنان را یاری نمی کند. ای مردم! خدا از
آنها بیزار است، من نیز از آنان بیزارم.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُمْ وَأَنْصَارُهُمْ وَأَتْبَاعُهُمْ وَ
أَشْيَاعُهُمْ، فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ، وَ لِبُئْسَ
مَشْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ. أَلَا إِنَّهُمْ أَصْحَابُ الصَّحِيفَةِ،
فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ فِي صَحِيفَتِهِ.
قَالَ: فَذَهَبَ عَلَى النَّاسِ إِلَّا شِرْذِمَةً مِنْهُمْ أَمْرُ
الصَّحِيفَةِ.

ای مردم! آن امامان به همراه یاران، تابعان و
پیروانشان در پایین‌ترین درجه‌ی آتش‌اند. حقا
که چه بد است جایگاه متکبران! بدانید آنان
کسانی هستند که پیمان‌نامه‌ای نوشتند. ببینید
کدام یک از شما در آن پیمان‌نامه هستید.
امام باقر علیه السلام فرمودند: مردم نفهمیدند مسأله‌ی
صحیفه چیست و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به چه کسانی
اشاره می‌کنند به جز تعداد کمی که خود در آن
«صحیفه ی ملعونه» دست داشتند.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنِّي أَدْعُهَا إِمَامَةً وَوَرَاثَةً فِي عَقْبِي
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَ قَدْ بَلَغْتُ مَا أُمِرْتُ بِتَبْلِيغِهِ،
مُجَّةً عَلَى كُلِّ حَاضِرٍ وَ غَائِبٍ، وَ عَلَى كُلِّ أَحَدٍ
مِمَّنْ شَهِدَ أَوْ لَمْ يَشْهَدْ، وَ لِدَا أَوْ لَمْ يُولَدْ، فَلْيَبْلُغِ
الْحَاضِرُ الْغَائِبَ، وَ الْوَالِدُ الْوَلَدَ، إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

ای مردم! من خلافتِ پس از خود را به عنوان
امامت و وراثت مقامات آن، تا روز قیامت در
نسل خود به امانت می گذارم. من آن چه مأمور
به رساندنش بودم، ابلاغ نمودم تا حجّت بر هر
حاضر و غائب و بر هر که شاهد بوده یا نبوده
و هر که به دنیا آمده یا نیامده، تمام شود. باید
همه‌ی حاضران به غائبان و پدران به فرزندان تا
روز قیامت ابلاغ نمایند.

وَسَيَجْعَلُونَهَا مُلْكًا وَاعْتِصَابًا، أَلَا لَعَنَ اللَّهُ
الْغَاصِبِينَ وَ الْمُعْتَصِبِينَ، وَ عِنْدَهَا سَنَفْرَعُ لَكُمْ
أَيُّهَا التَّقْلَانِ، فَيُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شَوَاظٌ مِّنْ نَّارٍ وَ
نُحَاسٌ، فَلَاتَتَّصِرَانِ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَكُنْ يَدْرِكُكُمْ
عَلَى مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ، حَتَّى يَمِيزَ الْحَبِيثَ مِنَ
الطَّيِّبِ، وَ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمَ عَلَى الْغَيْبِ.

به زودی، گروهی خلافت را به پادشاهی تبدیل
می کنند و آن را غصب می نمایند. خدا غاصبان
و تعدی کنندگان را لعنت کند! در آن هنگام،
به حساب شما، جن و انس، می رسیم و بر شما
شراره هایی از آهن و مس گذاخته فرورستاده
خواهد شد و یاری نخواهید شد.
ای مردم! خدای عز و جل بر آن نیست که شما را
به حال خود وا گذارد تا وقتی که ناپاک را از
پاک جدا کند؛ و خداوند بر آن نیست که شما
را از غیب آگاه نماید.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُ مَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَاللَّهُ مُهْلِكُهَا
بِتَكْذِيبِهَا، وَكَذَلِكَ يُهْلِكُ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ، كَمَا
ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَىٰ. وَهَذَا عَلَيَّ إِيمَانُكُمْ وَوَلِيُّكُمْ، وَ
هُوَ مَوَاعِيدُ اللَّهِ، وَاللَّهُ يَصْدُقُ مَا وَعَدَهُ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! قَدْ صَلَّ قَبْلَكُمْ أَكْثَرَ الْأَوَّلِينَ، وَ
اللَّهُ لَقَدْ أَهْلَكَ الْأَوَّلِينَ، وَهُوَ مُهْلِكُ الْآخِرِينَ.

ای مردم! بنابر آنچه خداوند متعال فرموده است،
هیچ قوم منکری باقی نمی ماند مگر اینکه خدا آن را
به خاطر تکذیبش هلاک می کند. او همچنین اقوام
ظالم را نابود می نماید. این علی علیه السلام امام و مولای
شماست. (خدا هر قومی که او را تکذیب کند یا
بر او ظلم نماید، هلاک می کند.) این از وعده های
خداست و خدا به آنچه وعده داده عمل می کند.
ای مردم! پیش از شما بیشتر گذشتگان، گمراه
شده اند و یقیناً خداوند آنان را هلاک کرده و
آیندگان را نیز همو هلاک می سازد.

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ، ثُمَّ نُنَبِّئُهُمُ
الْآخِرِينَ، كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ، وَيْلٌ لِّيَوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِينَ.» مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَمَرَنِي وَ
نَهَانِي، وَ قَدْ أَمَرْتُ عَلِيًّا وَ نَهَيْتُهُ، فَعَلِمَ الْأَمْرَ وَ
النَّهْيَ مِنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ. فَاسْمَعُوا لِأَمْرِهِ تَسَامَوْا،
وَ أَطِيعُوا نَهْيَهُ تَهْتَدُوا، وَ انْتَهَوْا لِنَهْيِهِ تَزْشُدُوا، وَ صِيروا
إِلَى مُرَادِهِ، وَ لَا تَتَفَرَّقُوا بِكُمْ السُّبُلُ عَنِ سَبِيلِهِ.

خدای متعال می فرماید: «مگر پیشینیان را هلاک
نکردیم؟ به دنبال آن‌ها آیندگان را نیز هلاک
می کنیم. ما با مجرمان این چنین رفتار می کنیم.
وای بر حال تکذیب کنندگان در روز قیامت!»
ای مردم! خدا به من امر و نهی فرموده و من نیز
علی علیه السلام را امر و نهی کرده‌ام. بنابراین، او از امر
و نهی پروردگارش آگاهی دارد. پس به فرمان او
گوش دهید تا در امان بمانید و از او اطاعت کنید
تا راهنمایی شوید. از آنچه شما را نهی می کند
خودداری نمایید تا به هدایت برسید و به سوی
خواسته‌هایش حرکت کنید. مبدا که بیراهه‌ها،
شما را از راه علی علیه السلام دور کند.

۷. پیروان و دشمنان اهل بیت علیهم السلام

مَعَاشِرَ النَّاسِ! أَنَا صِرَاطُ اللَّهِ الْمُسْتَقِيمِ، الَّذِي
أَمَرَكُمْ بِاتِّبَاعِهِ، ثُمَّ عَلِيٌّ مِنْ بَعْدِي، ثُمَّ وُلْدِي مِنْ
صُلْبِهِ، أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ، وَبِهِ يَعْدِلُونَ.

ای مردم! من راه مستقیم خدا هستم؛ همان راهی
که شما را به پیروی از آن فرمان داده است. پس
از من، علی علیه السلام و سپس فرزندان من از نسل
او، راه مستقیم خدایند. همان امامانی که به سوی
حق هدایت می کنند و به حق و عدالت داوری
می نمایند.

ثُمَّ قَرَأَ: « بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ، الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ، إِيَّاكَ
نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ، اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ،
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ » وَقَالَ: فِي تَزَلُّثٍ وَفِيهِمْ
تَزَلُّثٌ وَلَهُمْ عَمَّتْ وَإِيَّاهُمْ حَصَّتْ، أَوْلِيَاكَ أَوْلِيَاءُ
اللَّهِ لِأَخْوَفٍ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَخْزَنُونَ. أَلَا إِنَّ جِزْبَ
اللَّهِ هُمْ الْعَالِيُونَ.

سپس پیامبر اکرم ﷺ تلاوت فرمودند: «به نام
خداوند بخشنده‌ی مهربان. سپاس و ستایش
مخصوص خداوندی است که پروردگار جهانیان
است. بخشنده و مهربان است. مالک روز جزاست.
تنها تو را می‌پرستیم و تنها از تو یاری می‌جوئیم.
ما را به راه راست هدایت فرما. راه کسانی که به
آنان نعمت دادی، نه کسانی که مورد غضب قرار
گرفته‌اند و نه گمراهان.» و فرمودند: این سوره
فقط درباره‌ی من و جانشینانم نازل شده است؛ تنها
آنان را دربر می‌گیرد و به آنها اختصاص دارد.
آنان اولیاء خدا هستند که نه ترسی دارند و نه
اندوهگین می‌شوند. آگاه باشید که بی‌شک فقط
حزب خدا پیروزند.

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَ عَلِيٍّ هُمْ أَهْلُ الشَّقَاقِ وَ النَّفَاقِ،
وَ الْحَادُونَ وَ هُمُ الْعَادُونَ، وَ إِخْوَانُ الشَّيَاطِينِ،
الَّذِينَ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ، زُحِرْفَ الْقَوْلِ
عُرُورًا.

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمْ، الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ، فَقَالَ
عَزَّ وَجَلَّ: «لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ
الْآخِرِ، يُؤَادُونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ، وَ لَوْ كَانُوا
آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ.

بدانید که دشمنان علی علیه السلام همان شقاوت‌مندان
و منافقان‌اند. آن‌ها اهل مخالفت، نزاع و دشمنی
هستند. آنان برادران شیاطین‌اند. همان کسانی
که به قصد فریفتن، سخنانی آراسته و زیبا به
یکدیگر القا می‌کنند.

بدانید دوستان و پیروان اهل بیت من ، کسانی
هستند که خداوند عزوجل آن‌ها را در قرآن یاد
می‌کند و می‌فرماید: «چنین نیست که گروهی
که به خدا و روز قیامت ایمان می‌آورند با
مخالفان خدا و پیامبر دوستی کنند، هرچند پدر،
فرزند، برادر یا اقوامشان باشند.

أَوْلَاكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ، وَ أَيْدَهُمْ بِرُوحٍ
مِّنْهُ، وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ،
خَالِدِينَ فِيهَا، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَ رَضُوا عَنْهُ، أَوْلَاكَ
حِزْبُ اللَّهِ، أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ» أَلَا
إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمْ، الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، فَقَالَ:
«الَّذِينَ آمَنُوا وَ لَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ، أَوْلَاكَ
لَهُمُ الْأَمْنُ وَ هُمْ مُهْتَدُونَ».

۶۹

آنان کسانی هستند که خدا ایمان را در دل هایشان
نگاشته است، و با روحی از جانب خود، تأییدشان
نموده و آنان را در بهشت‌هایی وارد می‌کند که
رودها از زیرش جاری هستند. آنان برای همیشه
در آن جا می‌مانند. خدا از آن‌ها راضی است و
آن‌ها هم از خدا خشنود اند. آن‌ها حزب خدایند.
بدانید که تنها حزب خدا رستگار است.» بدانید
که دوستان و پیروان اهل بیت من، کسانی هستند
که خدای عزوجل آنان را توصیف نموده و
فرموده است: «کسانی که ایمان آورده و ایمانشان
را به هیچ ظلمی نیالوده‌اند، تنها آنان در امان‌اند
و هدایت شده‌اند.»

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فَقَالَ:
الَّذِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ آمِنِينَ، تَتَلَقَاهُمْ الْمَلَائِكَةُ
بِالتَّسْلِيمِ، أَنْ طَبَّعْتُمْ فَاذْخُلُوهَا خَالِدِينَ.
أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ:
«يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ.»

بدانید که دوستان و پیروان اهل بیت من (علیهم السلام)، کسانی هستند که خدای عزوجل آنان را توصیف نموده و فرموده است: «آنان در حال امنیّت وارد بهشت می شوند. فرشتگان به استقبال آنها می آیند و به آنان سلام می کنند و می گویند: «پاکیزه شدید، وارد بهشت شوید و برای همیشه در آن بمانید.»

بدانید که دوستان و پیروان اهل بیت من، کسانی هستند که خدای عزوجل دربارهی آنها فرموده است: «آنان وارد بهشت می شوند و در آن جا بی حساب روزی می یابند.»

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمْ يَصَلُّونَ سَعِيراً. أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ
الَّذِينَ يَسْمَعُونَ لِحَجَّتِهِمْ شَهِيقاً، وَ هِيَ تَفُورُ،
و لَهَا زَفِيرٌ. أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ
فِيهِمْ: «كَلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنْتُ أُمَّةً أُخْتَهَا، حَتَّى
إِذَا آذَرَكُوا فِيهَا جَمِيعاً، قَالَتْ أُخْرَاهُمْ لِأَوْلَادِهِمْ،
رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا، فَآتِهِمْ عَذَاباً ضِعْفاً مِّنَ
التَّارِ، قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٌ وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ.»

بدانید که دشمنان اهل بیت علیهم السلام گرفتار آتش
دوزخ می شوند. بدانید که دشمنان آن‌ها همانانی
هستند که صدای مهیب و دلخراش جهنم را در
حالی که می جوشد و می خروشد، می شنوند.
بدانید که خدا درباره‌ی دشمنان اهل بیت علیهم السلام
من فرموده است: «هر گروهی که وارد جهنم
می شود، هم کیش خود را نفرین می کند. وقتی
همه به آتش می افتند، پیروان درباره‌ی پیشوایان
خود می گویند: پروردگارا! همین‌ها بودند که
ما را گمراه کردند، عذاب آتش آن‌ها را چند
برابر نما. خداوند می فرماید: عذاب همه‌ی شما
مضاعف است، ولی شما نمی دانید.»

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: كُلَّمَا أَلْتَمُوا فِيهَا فَوْجًا، سَأَلْتَهُمْ حَزَنَتْهَا، أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ؟ قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ، فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ، إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ.
أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ، لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ.

بدانید که دشمنان اهل بیت من (علیهم السلام)، همان کسانی هستند که خداوند عزوجل فرموده است: هرگاه گروهی به جهنم می افتند، نگهبانان دوزخ از آنان می پرسند: «آیا هشداردهنده ای برای شما نیامد؟» آن ها می گویند: «آری، انذاردهنده ای برایمان آمد ولی ما تکذیب کردیم و گفتیم: خدا هیچ چیز نازل نکرده است». شما تنها در گمراهی آشکاری هستید.

بدانید دوستان و پیروان اهل بیت من (علیهم السلام)، کسانی هستند که در پنهانی از خدا می ترسند و برای آنان آمرزش و پاداش بزرگی است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! شَتَانَ مَا بَيْنَ السَّعِيرِ وَالْجَنَّةِ.
عَدُّنَا مَنْ ذَمَّهُ اللَّهُ وَلَعَنَهُ، وَوَلَّيْنَا مَنْ مَدَحَهُ
اللَّهُ وَأَحَبَّهُ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! أَلَا وَإِنِّي مُنذِرٌ وَعَلِيٌّ هَادٍ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنِّي نَبِيٌّ وَعَلِيٌّ وَصِيٌّ.

ای مردم! چه قدر فاصله‌ی بین آتش جهنم و
بهشت، زیاد است! دشمن ما کسی است که خدا
او را مذمت نموده و لعنت کرده است. دوست و
پیرو ما کسی است که خدا او را ستوده و دوست
داشته است.

ای مردم! آگاه باشید، من هشداردهنده‌ام و علی
علیه السلام هدایتگر است. ای مردم! من پیامبر خدا
هستم و علی علیه السلام وصی من است.

۸. موعود غدیر، حضرت مهدی علیه السلام

أَلَا إِنَّ خَاتَمَ الْأَنْمَةِ مِنَّا الْقَائِمُ الْمُهْدِيُّ، أَلَا
إِنَّهُ الظَّاهِرُ عَلَى الدِّينِ، أَلَا إِنَّهُ الْمُنتَقِمُ
مِنَ الظَّالِمِينَ، أَلَا إِنَّهُ فَاتِحُ الحُصُونِ
و هَادِيهَا، أَلَا إِنَّهُ قَاتِلُ كُلِّ قَبِيلَةٍ مِنْ
أَهْلِ الشَّرْكِ، أَلَا إِنَّهُ مُدْرِكُ بِكُلِّ ثَارٍ
لِأَوْلِيَاءِ اللَّهِ، أَلَا إِنَّهُ التَّاصِرُ لِدِينِ اللَّهِ.

بدانید که آخرین امام از ما، مهدی قائم علیه السلام است.
بدانید که او بر همه‌ی ادیان غلبه پیدا می‌کند.
بدانید که او از ستمگران انتقام می‌گیرد. بدانید
که او قلعه‌ها را فتح می‌کند و آن‌ها را منهدم
می‌نماید. بدانید که او اهالی تمام قبیله‌های شرک
را به قتل می‌رساند. بدانید که او خون‌خواه تمام
اولیای خداست. بدانید که او یاور دین خداست.

أَلَا إِنَّهُ الْعَرَّافُ مِنْ بَحْرِ عَمِيقٍ، أَلَا إِنَّهُ يَسْمُ
كُلَّ ذِي فَضْلٍ بِفَضْلِهِ، وَكُلَّ ذِي جَهْلٍ بِجَهْلِهِ، أَلَا
إِنَّهُ خَيْرُ اللَّهِ وَخُتَارُهُ، أَلَا إِنَّهُ وَاوَرَتْ كُلَّ عِلْمٍ
وَالْمُحِيطُ بِهِ.

أَلَا إِنَّهُ الْمُخْبِرُ عَنْ رَبِّهِ عَزَّوَجَلَّ، وَ الْمُنْبِّهُ
بِأَمْرِ إِيْمَانِهِ، أَلَا إِنَّهُ الرَّشِيدُ السَّيِّدُ. أَلَا إِنَّهُ
الْمُفَوَّضُ إِلَيْهِ.

بدانید که او از دریای ژرف، بهره‌های بسیار
می‌گیرد. بدانید که او به هر انسان بافضیلتی،
نشان برتری و به هر جاهلی نشان نادانی می‌دهد.
بدانید که او برگزیده‌ی خدا و انتخاب‌شده‌ی
اوست. بدانید که او همه‌ی علوم را به ارث برده
و بر آنها احاطه دارد.

بدانید که او از سوی پروردگار عزوجل خیر
می‌آورد و درباره‌ی ایمان به خدا، تنبیه و هشدار
می‌دهد. بدانید که او هدایت شده و استوار است.
بدانید، کارها به دست او سپرده شده است.

أَلَا إِنَّهُ قَدْ بَشَّرَ بِهِ مَنْ سَلَفَ بَيْنَ يَدَيْهِ، أَلَا إِنَّهُ
الْبَاقِي حُجَّةٌ، وَ لَا حُجَّةَ بَعْدَهُ، وَ لَا حَقَّ إِلَّا مَعَهُ،
وَ لَا نُوْرَ إِلَّا عِنْدَهُ، أَلَا إِنَّهُ لَا غَالِبَ لَهُ، وَ لَا
مَنْصُورَ عَلَيْهِ،
أَلَا وَ إِنَّهُ وَلِيُّ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ، وَ حَكْمُهُ فِي خَلْقِهِ، وَ
أَمِينُهُ فِي سِرِّهِ وَ عَلَانِيَتِهِ.

بدانید که پیشینیان به او بشارت داده‌اند. بدانید،
او حجّتی است که باقی می‌ماند و پس از او
حجّتی نخواهد بود. هیچ حقی از او جدا
نیست و هیچ نوری نزد غیر او نیست. بدانید
هیچ کس بر او غلبه نمی‌کند و کسی در
مخالفت با او یاری نمی‌شود.
بدانید که او ولیّ خدا در زمین و فرمان‌روای او
در میان بندگان و امانت‌دار امور پنهان و آشکار
خداست.

۹. طرح موضوع بیعت

مَعَاشِرَ النَّاسِ! قَدْ بَيَّنْتُ لَكُمْ وَأُفَهِّمُكُمْ، وَ
هَذَا عَلَيَّ يُفَهِّمُكُمْ بَعْدِي؛ أَلَا وَ إِنِّي عِنْدَ انْقِضَاءِ
حُطْبَتِي، أَدْعُوكُمْ إِلَى مُصَافَقَتِي عَلَى بَيْعَتِهِ وَ
الإِقْرَارِ بِهِ، ثُمَّ مُصَافَقَتِهِ بَعْدِي.

ای مردم! من (دین خدا) را برایتان بیان نمودم و
به شما فهماندم و پس از من، این علی علیه السلام، آن
را به شما خواهد فهماند. من شما را فرامی خوانم
تا در پایان خطبه ام، برای پیمان با علی علیه السلام ابتدا
با من دست بیعت داده و به امامتش اقرار نمایید،
سپس با او دست بیعت دهید.

أَلَا إِنِّي قَدْ بَايَعْتُ اللَّهَ، وَعَلَيَّ قَدْ بَايَعَنِي، وَأَنَا
أَخَذْتُكُمْ بِالْبَيْعَةِ لَهُ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. « فَمَنْ
نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ، وَمَنْ أَوْفَى بِمَا
عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ، فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا »

بدانید که من با خدا بیعت کرده‌ام، و علی علیه السلام
با من بیعت نموده است؛ و اکنون من از طرف
خدای عزوجل، برای علی علیه السلام از شما بیعت
می‌گیرم. هر که پیمان شکنی کند، تنها به زیان
خود پیمان می‌شکند و هر که بر عهدی که با
خدا بسته وفادار بماند، خدا پاداش بزرگی به او
خواهد بخشید.

۱۰. احکام اسلام، حلال و حرام

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ الْحُجَّ وَالصَّفَا وَالْمَرْوَةَ وَالْعُمْرَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ، فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا، وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! حَجُّوا الْبَيْتَ، فَمَا وَرَدَهُ أَهْلُ بَيْتٍ إِلَّا اسْتَعْنُوا، وَلَا تَخْلَفُوا عَنْهُ إِلَّا افْتَقَرُوا.

ای مردم! حج، عمره، صفا و مروه از نشانه‌های خداست. هر که حج خانه خدا یا عمره به جا آورد، باید سعی بین صفا و مروه کند. هر که علاوه بر واجبات، کار نیکی انجام دهد، خداوند از آن آگاه است و پاداش می‌دهد.
ای مردم! حج خانه خدا را به جا آورید؛ هر خانواده‌ای به آن جا وارد شود، بی‌نیاز می‌شود و هر که آن را ترک کند، گرفتار فقر می‌گردد.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَا وَقَفَ بِالْمَوْقِفِ الْمُؤْمِنِ، إِلَّا
غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا سَلَفَ مِنْ ذَنْبِهِ إِلَى وَقْتِهِ ذَلِكَ،
فَإِذَا انْقَضَتْ حَجَّتُهُ، أُسْتُؤِنَفَ عَمَلُهُ. مَعَاشِرَ
النَّاسِ! الْحُجَّاجُ مُعَانُونَ، وَنَفَقَاتُهُمْ مُحَلَّفَةٌ، وَاللَّهُ
لَا يُضَيِّعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ. مَعَاشِرَ النَّاسِ! حَجُّوا
الْبَيْتَ بِكَمَالِ الدِّينِ وَالتَّقْوَى، وَلَا تَنْصَرِفُوا عَنِ
الْمَشَاهِدِ، إِلَّا بِتَوْبَةٍ وَإِقْلَاعٍ.

ای مردم! هر مؤمنی که در موقف (مشعر، منی و عرفات) توقف کند، خداوند همه‌ی گناهان گذشته‌اش را می‌آمرزد. بنابراین وقتی حجّش تمام شود، اعمالش از نو آغاز می‌گردد. ای مردم! خداوند حاجیان را یاری می‌کند و هزینه‌هایشان را به آنها باز می‌گرداند. خدا پاداش نیکوکاران را ضایع نمی‌کند. ای مردم! حج خانه‌ی خدا را با دین‌داری و فهم کامل به جا آورید و جز با توبه و دست‌شستن از گناه، از آن بازنگردید.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ، كَمَا
أَمَرَكُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ. لَئِنْ طَالَ عَلَيْكُمُ الْأَمَدُ،
فَقَصِّرْتُمْ أَوْ نَسِيتُمْ، فَعَلَيَّ وَلِيَّكُمْ وَمُبَيِّنٌ لَكُمْ، الَّذِي
نَصَبَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بَعْدِي.
وَمَنْ خَلَّفَهُ اللَّهُ مِثِّي وَمِنْهُ، يُخْبِرْكُمْ بِمَا تَسْأَلُونَ
عَنْهُ، وَيُبَيِّنُ لَكُمْ مَا لَا تَعْمَلُونَ.

ای مردم! همان گونه که خدای عزوجل به شما فرمان داده، نماز را اقامه کنید و زکات بپردازید. اگر زمانی طولانی بر شما گذشت و در نتیجه کوتاهی نمودید یا فراموش کردید، علی علیه السلام سرپرست و صاحب اختیار شماست و برایتان بیان می کند. همان کسی که خدای عزوجل، پس از من او را منصوب نموده است.
امامانی از من و علی علیه السلام، که خدا آن‌ها را جانشینان علی علیه السلام قرار داده است، هر چه پرسید، به شما پاسخ می دهند و آنچه را نمی دانید برایتان روشن می نمایند.

أَلَا إِنَّ الْحَلَالَ وَالْحُرَامَ، أَكْثَرُ مِنْ أَنْ أُحْصِيَهُمَا وَ
أَعْرَفَهُمَا، فَأَمَرَ بِالْحَلَالِ وَأَنْهَى عَنِ الْحُرَامِ فِي مَقَامٍ
وَاحِدٍ. فَأَمَرْتُ أَنْ آخُذَ الْبَيْعَةَ مِنْكُمْ، وَالصَّفْقَةَ
لَكُمْ، بِقَبُولِ مَا جِئْتُ بِهِ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، فِي
عَلِيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأئِمَّةِ مِنْ بَعْدِهِ، الَّذِينَ هُمْ
مَعِّي وَمِنْهُ، أُنْمَةٌ قَائِمَةٌ، مِنْهُمْ الْمُهَدِيُّ، إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ، الَّذِي يَقْضِي بِالْحَقِّ.

بدانید که حلال و حرام خدا بیش از آن است که
من همه‌ی آن‌ها را بشمارم و به شما معرفی کنم،
بنابراین یک‌جا، شما را به انجام واجبات فرمان
می‌دهم و از ارتکاب گناهان باز می‌دارم.
به من فرمان رسیده از شما پیمان بگیرم و شما به
من دست‌بیعت دهید و پیمان ببندید که آنچه از
سوی خدای عزوجل درباره‌ی امیرالمؤمنین، علی
علیه‌السلام و امامان پس از او آوردم می‌پذیرید. همانانی
که از من و علی علیه‌السلام هستند. همان امامانی که
مهدی علیه‌السلام از آن‌هاست و تا روز قیامت، که خدا
به حق داوری کند، برپا خواهند بود.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! وَكُلِّ حَلَالٍ دَلَّلْتُكُمْ عَلَيْهِ، أَوْ
حَرَامٍ مَهَيْتُكُمْ عَنْهُ، فَإِنِّي لَمْ أُزَجِّعْ عَنْ ذَلِكَ وَ
لَمْ أُبَدِّلْ. أَلَا فَادْكُرُوا ذَلِكَ، وَاحْفَظُوهُ وَتَوَاصَوْا
بِهِ، وَلا تُبَدِّلُوهُ وَلا تُعَيِّرُوهُ.
أَلَا وَإِنِّي أُجَدِّدُ الْقَوْلَ، أَلَا فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَآتُوا
الرِّزْقَاةَ، وَأَمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ، وَانْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ.

ای مردم! هر حلالی که شما را به آن راهنمایی
کردم و هر حرامی که شما را از آن نهی نمودم،
تغییر نمی‌دهم و هرگز از آن برنمی‌گردم.
آن‌ها را به یاد داشته باشید، از آن‌ها مراقبت
کنید و یکدیگر را به انجام واجبات و ترک
گناهان توصیه کنید و دگرگونی و تغییری در
آن‌ها راه ندهید.
آگاه باشید! سخنم را تکرار می‌کنم: «نماز را به
پا دارید، زکات پردازید، امر به معروف کنید و
نهی از منکر نمایید.»

أَلَا وَإِنَّ رَأْسَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ، وَالسَّيِّئِ عَنِ الْمُنْكَرِ، أَنْ تَتَّبِعُوا إِلَى قَوْلِي، وَتُبَلِّغُوهُ مَنْ لَمْ يَخْضُرْ، وَتَأْمُرُوهُ بِقَبُولِهِ، وَتَنْهَوْهُ عَنِ مَخَالَفَتِهِ، فَإِنَّهُ أَمْرٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَ مِثِّي. وَلَا أَمْرٌ بِمَعْرُوفٍ وَلَا نَهْيٌ عَنِ مُنْكَرٍ، إِلَّا مَعَ إِمَامٍ مَعْصُومٍ. مَعَاشِرَ النَّاسِ! الْقُرْآنُ يُعَرِّفُكُمْ أَنَّ الْأُمَّةَ مِنْ بَعْدِهِ وُلْدُهُ، وَ عَرَّفْتُكُمْ أَنَّهُمْ مِثِّي وَأَنَا مِنْهُ، حَيْثُ يَقُولُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ:

«وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ.»

بدانید که بالاترین امر به معروف و نهی از منکر، این است که سخن مرا دریابید و به آنان که نیستند برسانید، آن‌ها را به پذیرش آن فرمان دهید و از مخالفت با آن نهی کنید. زیرا این سخن، هم فرمان خدای عزوجل و هم فرمان من است. امر به معروف و نهی از منکر جز با امام معصوم ممکن نیست. ای مردم! خدا در کتابش می‌فرماید: «و خدا آن را کلمه‌ای ماندگار در نسل او قرار داد.» قرآن در این آیه به شما می‌فهماند که امامان پس از علی علیه السلام، فرزندان او هستند. من نیز به شما فهماندم که آنان از من و من از علی علیه السلام هستم.

و قُلْتُ: «لَنْ تَصِلُوا، مَا إِنَّ تَمَسَّكُمْ بِهِمَا»
مَعَاشِرَ النَّاسِ! التَّقْوَى التَّقْوَى، احذَرُوا السَّاعَةَ،
كَمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ
عَظِيمٌ اذْكُرُوا الْمَمَاتَ وَالْحِسَابَ وَالْمَوَازِينَ وَ
الْمُحَاسَبَةَ بَيْنَ يَدَيِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الثَّوَابَ وَ
العِقَابَ. وَ مَنْ جَاءَ بِالْحُسْنَةِ أَتَيْبَ عَلَيْهَا، وَ مَنْ
جَاءَ بِالسُّيِّئَةِ، فَلَيْسَ لَهُ فِي الْجَنَانِ نَصِيبٌ.

من بیان کردم که اگر به قرآن و عترتم پناهنده
شوید، گمراه نخواهید.
ای مردم! پرهیز کار باشید؛ تقوا پیشه کنید؛ از
قیامت بترسید. زیرا خداوند عزوجل فرموده است:
«زلزله ی روز قیامت، واقعه ای بزرگ است.» به
یاد مرگ و حساب و میزان باشید و محاسبه ی
اعمال در برابر پروردگار عالم و پاداش و عذاب
را به یاد داشته باشید. هر که به همراه خود، عمل
نیک بیاورد، پاداش آن را می بیند و هر که با خود
بدی بیاورد، بهره ای از بهشت ندارد.

۱۱. بیعت رسمی و همگانی

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّكُمْ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ تُصَافِقُونِي
بِكُفٍّ وَاحِدَةٍ، وَأَمَرَنِي اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ، أَنْ آخُذَ
مِنْ أَلْسِنَتِكُمْ الْإِقْرَارَ، بِمَا عَقَدْتُ لِعَلِيِّ مِنْ إِمْرَةٍ
الْمُؤْمِنِينَ، وَمَنْ جَاءَ بَعْدَهُ مِنَ الْأُمَّةِ مِنِّي وَ
مِنْهُ، عَلَيَّ مَا أَعَانْتُكُمْ، أَنْ ذَرَيْتِي مِنْ صَلْبِهِ.

ای مردم! تعداد شما بیش از آن است که بتوانید
یک‌باره به من دست بیعت دهید. خداوند
عزوجل به من دستور داده تا از شما در مورد
امامتی که برای علی علیه السلام استوار نمودم و
همچنین امامت امامانی که پس از او می آیند و
از من و او هستند، اقرار زبانی بگیرم. چرا که به
شما فهماندم که فرزندان من از نسل علی علیه السلام
می باشند.

فَقُولُوا بِأَجْمَعِكُمْ: «إِنَّا سَامِعُونَ، مُطِيعُونَ،
راضُونَ، مُنْقَادُونَ، لِمَا بَلَغَتْ عَنْ رَبِّنَا وَرَبِّكَ،
فِي أَمْرِ عَلِيٍّ وَ أَمْرٍ وُلِدِهِ مِنْ صُلْبِهِ مِنَ الْأُمَّةِ؛
نُبَايَعُكَ عَلَى ذَلِكَ، بِقُلُوبِنَا وَأَنْفُسِنَا وَاللِّسَانَتِنَا
وَ أَيْدِينَا. عَلَى ذَلِكَ نَحْيَا وَنَمُوتُ وَنُبْعَثُ، وَ
لَا نُغَيِّرُ وَلَا نُبَدِّلُ، وَلَا نَنْشُكُّ وَلَا نَتْرَتَابُ، وَلَا نَرْجِعُ
عَنْ عَهْدٍ وَلَا نَنْقُضُ الْمِيثَاقَ.

پس همه با هم بگویید: «ما آنچه درباره‌ی امامت
علی علیه السلام و امامان از اولاد و نسل علی علیه السلام، از
طرف پروردگاران به ما ابلاغ کردی، شنیدیم؛
از آن اطاعت می‌کنیم، به آن راضی هستیم و در
برابری سر تسلیم فرود می‌آوریم. بر سر آن، با
قلب و جانمان و با زبان و دستمان، با تو پیمان
می‌بندیم. با اعتقاد به امامت ایشان زندگی
می‌کنیم، با همین عقیده جان می‌دهیم و با
آن سر از قبر برمی‌داریم. آن را تغییر نمی‌دهیم
و هیچ چیز را جایگزین آن نمی‌کنیم و در آن،
شک و تردیدی به دل راه نمی‌دهیم. ما از هیچ
عهدی بر نمی‌گردیم و این پیمان را نمی‌شکنیم.

نُطِيعُ اللَّهَ وَنُطِيعُكَ، وَ عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ وُلْدَهُ
الْأئِمَّةَ الَّذِينَ ذَكَرْتَهُمْ، مِنْ ذُرِّيَّتِكَ مِنْ صُلْبِهِ،
بَعْدَ الْحُسَيْنِ وَ الْحُسَيْنِ؛ الَّذِينَ قَدْ عَرَفْتُمْ
مَكَاتَهُمَا مِنِّي، وَ مَحَلَّهُمَا عِنْدِي، وَ مَنَزِلَتَهُمَا مِنْ
رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ، فَقَدْ أَدَيْتُ ذَلِكَ إِلَيْكُمْ، فَإِنَّهُمَا
سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَ إِنَّهُمَا الْإِمَامَانِ بَعْدَ
أَبِيهِمَا عَلِيٍّ، وَ أَنَا أَبُوهُمَا قَبْلَهُ.

ما مطیع خداوند هستیم و از تو و امیرالمؤمنین،
علی علیه السلام، و فرزندان او اطاعت می‌نماییم. همان
امامانی که از آن‌ها یاد کردی؛ همانانی که
فرزندان تو و از نسل علی علیه السلام هستند و پس
از حسن و حسین علیهم السلام خواهند بود. «من به شما
فهماندم که حسن و حسین چه نسبتی با من،
چه جایگاهی نزد من و چه منزلتی در پیشگاه
پروردگار عزوجل دارند. یقیناً من این را به
شما رساندم. آن دو، سرور جوانان بهشت‌اند و
بی‌شک بعد از پدرشان، علی علیه السلام، امام‌اند و من
پیش از علی علیه السلام، پدر آنان هستم.

فَقُولُوا:

«أَطَعْنَا اللَّهَ بِذَلِكَ وَإِيَّاكَ وَعَلِيًّا وَالحُسْنَ وَ
الحُسَيْنَ وَالأئِمَّةَ الَّذِينَ ذَكَرْتِ، عَهْداً وَ مِيثاقاً
مَأخُوذاً لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، مِنْ قُلُوبِنَا وَ أَنْفُسِنَا وَ
أَلْسِنَتِنَا وَ مُصَافَقَةً أَيْدِينَا، مَنْ أَدْرَكَهُمَا بِيَدِهِ وَ
أَقْرَبَهُمَا بِلِسَانِهِ.

پس بگوئید:

«ما به خاطر عهد و پیمانی که از قلب و جانمان و
از زبان و دستمان، برای امیرالمؤمنین علیه السلام گرفته
شد، از خدا و تو اطاعت می کنیم و همچنین
از علی، حسن، حسین و امامانی که یاد کردی
اطاعت می نماییم. هر کدام بتوانیم، دست بیعت
می دهیم و با زبان به این عهد و پیمانمان اقرار
می کنیم.

وَلَا تَبْغِي بِذَلِكَ بَدَلًا، وَلَا تَرَىٰ مِنْ أَنْفُسِنَا عَنْهُ
جَوْلًا أَبَدًا، أَشْهَدْنَا اللَّهَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا، وَ
أَنْتَ عَلَيْنَا بِهِ شَهِيدٌ، وَكُلُّ مَنْ أَطَاعَ مِمَّنْ ظَهَرَ
وَاسْتَتَرَ، وَمَلَائِكَةُ اللَّهِ وَجُنُودُهُ وَعَبِيدُهُ، وَاللَّهُ
أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَهِيدٍ».

با این عهد و پیمان، دیگر به دنبال هیچ جایگزینی
نیستیم و هرگز نظرمان را از آن تغییر نمی‌دهیم.
ما خدا را شاهد می‌گیریم و خدا برای گواهی
کافی است. ای پیامبر! تو نیز بر پیمان ما شاهدی.
همچنین همه‌ی آنان که خدا را اطاعت می‌کنند
چه آشکارند و چه پنهان، تمام فرشتگان خدا،
لشکریان و بندگانش بر میشاق ما گواهند؛ و خدا
از هر شاهدی بزرگ‌تر است.»

مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَا تَقُولُونَ؟ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ كُلَّ
صَوْتٍ، وَخَافِيَةَ كُلِّ نَفْسٍ. فَمَنْ اهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ،
وَ مَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا، وَ مَنْ بَايَعَ فَإِنَّمَا
يُبَايِعُ اللَّهَ، يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! فَاتَّقُوا اللَّهَ، وَ بَايِعُوا عَلِيًّا
أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَ الْحُسَيْنَ وَ الْحُسَيْنَ، وَ الْأَنْمَةَ،
كَلِمَةً طَيِّبَةً بَاقِيَةً.

ای مردم! چه می گوئید و چه در دل دارید؟
قطعاً خدا هر صدایی را می داند و از پنهانی های
هر کسی آگاه است. هر کس هدایت شود، به
سود خود اوست و هر که بیراهه رود، تنها به
زیان خودش گمراه می شود و هر کس بیعت
کند، فقط با خدا بیعت می نماید. دست خدا
بالای دستان آنهاست.

ای مردم! تقوا پیشه کنید و با امیرالمؤمنین، علی
علیه السلام، با حسن و حسین علیهما السلام و با ائمه بیعت کنید
نمایید. آنها کلمه ای پاک و جاودان هستند.

يُهْلِكُ اللَّهُ مَنْ غَدَرَ، وَ يَرْحَمُ مَنْ وَفَى. فَمَنْ نَكَثَ
فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ، وَ مَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ
عَلَيْهِ اللَّهُ، فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! قُولُوا الَّذِي قُلْتُمْ لَكُمْ، وَ سَامُّوا
عَلَى عَلِيِّ يَأْمُرَةَ الْمُؤْمِنِينَ، وَ قُولُوا: «سَمِعْنَا وَ
أَطَعْنَا، غُفْرَانِكَ رَبَّنَا، وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ»

هر کس خیانت کند، خدا او را هلاک می کند و
هر که را وفادار بماند، مورد رحمت قرار می دهد.
بنابراین هر که پیمان شکنی کند، در حقیقت به
ضرر خود اقدام کرده است، و هر که به پیمانی
که با خدا بسته وفادار بماند، خدا پاداشی بزرگ
به او خواهد داد.

ای مردم! هر چه به شما گفتم، همان را بگویید
و به علی عَلَيْهِ السَّلَام با عنوان «امیرالمؤمنین» سلام
کنید. بگویید: «پروردگارا! ما شنیدیم و اطاعت
می کنیم. مغفرت تو را طلب می کنیم و بازگشت
به سوی توست.»

و قولوا: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا، وَ مَا كُنَّا
لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ، لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ
رَبَّنَا بِالْحَقِّ؛ وَ نودوا أَنْ تَلْكُمُ الْجَنَّةَ، أَوْرَثْتُمُوهَا
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ»

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ فُضَائِلَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ
عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَ قَدْ أَزْهَلَهَا فِي الْقُرْآنِ أَكْثَرُ
مَنْ أَنْ أُحْصِيَهَا فِي مَقَامٍ وَاحِدٍ، فَمَنْ أَنْبَأَكُمْ بِهَا
وَ عَرَفَهَا فَصَدَّقْوهُ.

بگوئید: «سپاس و ستایش مخصوص خدای
است که ما را به این راه هدایت کرد، و اگر او ما
را هدایت نکرده بود، اهل هدایت شدن نبودیم؛
به راستی که فرستادگان پروردگاران حق را
آورده‌اند. به آنان ندا می‌رسد: این بهشت را در
برابر اعمالی که انجام می‌دادید به ارث بردید.»
ای مردم! بی‌شک فضائل علی بن ابی طالب
علیه السلام نزد خداوند عزوجل است و او آن‌ها را بیش
از آنکه بتوانم یک جا برشمارم، در قرآن نازل
فرموده. بنابراین اگر کسی که فضائل علی علیه السلام را
می‌شناسد، آن‌ها را برایتان بازگفت، تصدیقش کنید.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَغَلِيًّا
وَالْأَثَمَةَ الَّذِينَ ذَكَرْتُهُمْ، فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! السَّابِقُونَ السَّابِقُونَ، إِلَىٰ مُبَايَعَتِهِ
وَمُؤَالَاتِهِ، وَالتَّسْلِيمِ عَلَيْهِ بِأَمْرَةِ الْمُؤْمِنِينَ، أُولَٰئِكَ
هُمُ الْفَائِزُونَ، فِي جَنَاتِ النَّعِيمِ. مَعَاشِرَ النَّاسِ!
قُولُوا مَا يَرْضَى اللَّهُ بِهِ عَنْكُمْ مِنَ الْقَوْلِ، فَإِنَّ
تَكْفُرُوا أَنْتُمْ، وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا، فَلَنْ يَضُرَّ
اللَّهُ شَيْئًا.
اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ، وَاغْضِبْ عَلَى الْكَافِرِينَ،
وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

ای مردم! هر که از خدا و رسول او و از علی علیه السلام و
امامانی که یاد کردم اطاعت نماید، به رستگاری
بزرگی رسیده است. ای مردم! آنان که پیشگام
شوند و سبقت بگیرند به سوی بیعت با علی
علیه السلام و قبول ولایت او و سلام دادن به او با عنوان
«امیرالمؤمنین»، در بهشت‌های پُر نعمت، رستگار
می‌شوند. ای مردم! فقط چیزی را معتقد باشید و
به زبان بیاورید، که خدا به خاطر آن از شما راضی
می‌شود. زیرا اگر شما و مردم روی زمین، همگی
کافر شوید، هرگز ضرری به خدا نخواهد رسید.
خدایا! مؤمنان را بیامرز و بر کافران غضب نما.
سپاس و ستایش مخصوص خداست. همو که
پروردگار جهانیان است.

﴿ دعای امام رضا علیه السلام در قنوت نماز جمعه،
برای سلامتی و فرج امام عصر علیه السلام ﴾

اللَّهُمَّ أَصْلِحْ عَبْدَكَ وَ خَلِيفَتَكَ، بِمَا أَصْلَحْتَ بِهِ
أَنْبِيَاءَكَ وَ رُسُلَكَ، وَ خَفَّهُ بِمَلَائِكَتِكَ، وَ أَيْدُهُ
بِرُوحِ الْقُدُسِ مِنْ عِنْدِكَ، وَ اسْلُكُهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ
وَ مِنْ خَلْفِهِ، رِضْداً يَحْفَظُونَهُ مِنْ كُلِّ سُوءٍ، وَ
أَبْدَلُهُ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِ أَمْناً، يَعْْبُدُكَ لَا يُشْرِكُ بِكَ
شَيْئاً، وَ لَا يُجْعَلُ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ عَلَى وَ لِيِّكَ
سُلْطَاناً، وَ ائْتِنَّا لَهُ فِي جِهَادِ عَدُوِّكَ وَ عَدُوِّهِ، وَ
اجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایا!

کار بنده و جانشینت (حضرت مهدیاً) را سامان
بخش، همان سان که کار انبیا و پیامبران را سامان
بخشیدی. فرشتگانت را گرداگردش انبوه ساز.
او را از جانب خویش، با روح القدس تأیید نما.
فرشتگانی را از پیش رو و پشت سر، به نگاهبانیش
بگمار تا وجود وی را از هر بدی پاس دارند.
ترسش را به آرامش بدل کن. او تو را می پرستد
و ذره‌ای به تو شرک نمی ورزد. هیچ یک از
آفریدگانت را بر ولایت چیره مساز. و او را به
پیکار با دشمنانت و دشمنان خویش رخصت ده،
و مرا در شمار یارانش آور، که بی شک تو بر هر
چیز توانایی.

مصباح المنهج، ج ۱، ص ۳۶۷

مسابقه فرهنگی

توضیحات شرکت در مسابقه

* پرسش‌ها از متن موجود طرح شده است و افراد بالای دوازده سال می‌توانند در مسابقه شرکت کنند.
* به روش‌های زیر می‌توانید در مسابقه‌های فرهنگی شرکت کنید:

۱. ارسال پاسخ به سامانه پیامکی: برای این کار، کافی است به ترتیب نام مسابقه و شماره گزینه‌های صحیح پرسش‌ها را به صورت یک عدد پنج‌رقمی از چپ به راست، همراه با نام و نام خانوادگی خود به سامانه پیامکی ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲ ارسال کنید.

مثال: خطبه خورشید ۱۴۱۴۳ محمود سهیلی

۲. مراجعه به بخش مسابقات پرتال جامع آستان قدس رضوی به نشانی:

www.razavi.aqr.ir

۳. پاسخ به پرسش‌ها در پاسخ‌نامه: پاسخ‌نامه تکمیل شده را می‌توانید به صندوق‌های مخصوص مستقر در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی فرهنگی بیندازید یا به صندوق پستی ۳۵۱-۹۱۷۳۵ ارسال کنید.

* هزینه ارسال پاسخ‌نامه از طریق قرارداد «پست جواب قبول» پرداخت شده است و لازم نیست از پاکت و تمبر استفاده کنید.

* آخرین مهلت شرکت در مسابقه، یک ماه پس از دریافت کتاب است.

* قرعه‌کشی از بین پاسخ‌های کامل و صحیح و

پرسش‌ها

پرسش اول. در حدیث «سُدُّ الابواب» امیرالمؤمنین

علی عَلَيْهِ السَّلَامُ با کدام ویژگی معرفی شده‌اند؟

۱. هم سنگ قرآن

۲. برتر از همهٔ اصحاب رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

۳. یار و حامی رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

۴. واجب اطاعة

پرسش دوم. پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وظیفهٔ تبلیغ غدیر را

برعهدهٔ چه کسانی گذاشتند؟

۱. حاضران در صحنهٔ غدیر

۲. همهٔ پدران تا قیامت

به صورت روزانه انجام می‌شود و نتیجهٔ آن نیز از طریق سامانهٔ پیامکی گفته شده به اطلاع برندگان می‌رسد. تذکر: پیشنهادها و انتقادهای خود را در پیامکی جداگانه ارسال کنید.

تلفن: ۰۵۱-۳۲۰۰۲۵۶۹

۳. فقط اهل بیت عَلَيْهِمُ السَّلَام

۴. گزینه ۱ و ۲

پرسش سوم. پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ در خطبه غدیر کدام

صفت را برای امام زمان عَلَيْهِ السَّلَام برشمرده‌اند؟

۱. منتقم ظالمان

۲. یاور دین خدا

۳. ولی خدا در زمین

۴. همه گزینه‌ها

پرسش چهارم. در بخش سوم خطبه غدیر،

یعنی اعلان رسمی امامت امیرالمؤمنین و ائمه

معصومین عَلَيْهِمُ السَّلَام، مقصود از «جَنَّبُ اللهُ» کیست؟

۱. پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

۲. امام زمان عَلَيْهِ السَّلَام
وَجِبْرِيلُ الشَّرِيفُ

۳. امیرالمؤمنین علی عَلَيْهِ السَّلَام

۴. قرآن کریم

پرسش پنجم. پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ در خطبه

غدیر، درباره کدام واقعه مرتبط با امیرالمؤمنین

علی عَلَيْهِ السَّلَام هشدار دادند؟

۱. غصب حق ایشان در زمامداری و حکومت

۲. مبارزه این بزرگوار با انحراف‌ها و بدعت‌ها

۳. شهادت همسرشان حضرت زهرا عَلَيْهَا السَّلَام

۴. جنگ صفین و پیروزی دشمنان

پاسخ نامه مسابقه فرهنگی خطبه غدیر

					گزینه	پرسش
۴	۳	۲	۱		اول	
					دوم	
					سوم	
					چهارم	
					پنجم	

نام و نام خانوادگی:

نام پدر: تحصیلات:

استان: شهر:

تلفن ثابت باکد شهر:

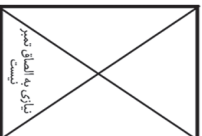
شماره همراه:

نظرسنجی کتاب خطبه غدیر

ردیف	موضوع	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	موضوع	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱	میزان رضایت از جذابیت ظاهری (طرح جلد، اندازه و...)						میزان تأثیرگذاری و مفیدبودن مطالب	۵				
۲	میزان شیوایی مطالب						میزان تناسب محتوا با نیاز شما	۶				
۳	قابلیت فهم مطالب						میزان تناسب پرسش‌ها با موضوع	۷				
۴	میزان جذابیت و تازگی موضوع و مطالب						میزان رضایت کلی	۸				
پیشنهادات و انتقادات:												
.....												

لیه کاتلر راس ازبش، تازه و پچسانید

پست جواب قبول

فرستنده:.....

.....

.....

..... کد پستی:.....

----- از این قسمت تا نمود -----

هزینه پستی بر اساس قرار داد شماره ۲۵۱ - ۹۱۷۳۴ برداشت شده است.

طرف قرارداد: اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی
صندوق پستی: ۳۵۱ - ۹۱۷۳۵